

El gust per la lectura
Educació primària

DOLORS GARCIA I CORNELLÀ

GUIA PER AL PROFESSORAT

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2010-2011
Educació primària

Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d’Immersion i Ús de la Llengua

DOLORS GARCIA I CORNELLÀ

MERCÈ ABEYÀ LAFONTANA

MONTSERRAT GABARRÓ PARERA

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDIX

L'AUTORA

1. Biografia de Dolors Garcia i Cornellà	7
2. Documentació en línia sobre l'autora i la seva obra	7
3. Propostes per conèixer l'autora	8
Annexos	
1. Parlant amb... Dolors Garcia Cornellà	11
2. Joc de veritat o mentida	13

ORIENTACIONS SOBRE LA LECTURA

1. Aspectes bàsics	15
2. Motivació de la lectura	15
3. Estratègies de lectura	16
4. Objectius d'aprenentatge	17
5. Situacions i activitats d'aprenentatge	17

PROPOSTA DE LECTURA PER AL CICLE INICIAL: *SOPA DE NIT*

1. Informació sobre l'obra	21
1.1. Fitxa del llibre	21
1.2. Resum	21
1.3. Què diuen d'aquesta obra?	21
2. Justificació de la proposta	22
3. Activitats d'aprenentatge	23
3.1. Activitats de contextualització, abans de la lectura	23
3.2. Activitats per fer durant o després de la lectura	24
3.3. Activitats per després de la lectura	30
4. Documentació complementària	31
4.1. Per al professorat	31
4.2. Per a l'alumnat	31
4.3. Altres contes de sopes	31
Annexos	
1. Alguns textos de literatura oral	32
2. Contes de <i>Sopa de nit</i>	33

PROPOSTA DE LECTURA PER AL CICLE MITJÀ: *L'ATZUR MÀGIC DE L'ENIGMA*

1. Informació sobre l'obra	45
1.1. Fitxa del llibre	45
1.2. Resum	45
1.3. Què diuen d'aquesta obra?	46
1.4. Qui és l'il·lustrador?	46

2. Justificació de la proposta	47
3. Activitats d'aprenentatge	49
3.1. Activitats de contextualització, abans de la lectura	49
3.2. Activitats per fer durant o després de la lectura	50
3.3. Activitats per després de la lectura	55
4. Documentació complementària	57
4.1. Per al professorat	57
4.2. Per a l'alumnat	57
4.3. Altres llibres d'aventures, misteri i colles	57
Annex. Els enigmes de sempre	58

**PROPOSTA DE LECTURA PER AL CICLE SUPERIOR:
ELS BRONS A LES FONDALADES TENEBROSES**

1. Informació sobre l'obra	63
1.1. Fitxa del llibre	63
1.2. Resum	63
1.3. Què diuen d'aquesta obra?	64
1.4. Qui és l'il·lustrador?	64
2. Justificació de la proposta	65
3. Activitats d'aprenentatge	67
3.1. Activitats de contextualització, abans de la lectura	67
3.2. Activitats per fer durant o després de la lectura	68
3.3. Activitats per després de la lectura	74
4. Documentació complementària	77
4.1. Per al professorat	77
4.2. Per a l'alumnat	77
4.3. Altres llibres dels brons	78
Annexos	
1. Petits éssers fantàstics	79
2. Sobre els brownies	81
3. Els herois	83

L'AUTORA

1. BIOGRAFIA DE DOLORS GARCIA I CORNELLÀ

Dolors Garcia i Cornellà va néixer a Girona l'any 1956, però des del 1984 viu a Vilobí d'Onyar, comarca de la Selva. És llicenciada en Psicologia i, des de fa temps, es dedica a la literatura infantil i juvenil.

Quan era petita ja li agradava llegir i escriure, i ella mateixa ho explica així:

El que més recordo de la meva infantesa són les intenses estones de lectura. Llegia els mateixos llibres tres, quatre, deu vegades, per no perdre-me'n res, per recuperar les sensacions que m'havien produït, per investigar-ne a fons qualsevol detall.

Admirava profundament aquells homes i dones capaços d'escriure aquelles històries que em fascinaven. I un dia vaig decidir que jo volia ser com ells. Tenia deu anys.

Mentrestant, em vaig llicenciar en Psicologia, vaig començar a treballar i, quan tenia temps, em posava a escriure amb les mateixes ganes amb què continuava llegint.

Fins que va arribar el dia de la meva «estrena». Un primer premi en el primer concurs a què em presentava em va donar ànims per continuar. I aquíestic, amb més ganes que mai, escrivint per a infants i joves, possiblement perquè, tal com m'agrada pensar-ho, encara continuo sent aquella nena que s'empassava els llibres¹.

Va publicar el seu primer llibre l'any 1985, després de guanyar el premi Just Manuel Casero amb l'obra *Albert*. Actualment compta amb una cinquantena de títols publicats, alguns dels quals han estat reeditats diverses vegades. També té obres traduïdes al castellà.

Durant aquests anys ha guanyat uns quants premis literaris més. L'últim ha estat el premi Guillem Cifre de Colonya de l'any 2010 amb la novel·la *Les ànimes de la Terramorta*. Tant els títols publicats com els premis que ha rebut, els trobareu detallats a la documentació referenciada a l'apartat següent.

2. DOCUMENTACIÓ EN LÍNIA² SOBRE L'AUTORA I LA SEVA OBRA

- *A cavall del paper: Dolors Garcia i Cornellà*. Guia de literatura infantil i juvenil 2004. Una proposta de lectura des de les biblioteques públiques de les comarques gironines. <http://www.bibgirona.net/salt/glij/planes/d_garcia.htm>
- *Dolors Garcia i Cornellà. Escriitora*. Autores de Literatura Infantil y Juvenil. Base de dades elaborada per la Fundación Germán Sánchez Ruipérez. <http://www.fundaciongsr.es/wfuns/documentacion_e_investigacion/escriitores_de_li teratura_ijy>

---

¹ *Diccionari d'autors i autores de literatura infantil i juvenil en català* [en línia]. Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (ClijCAT). Disponible a: <<http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Autors.php?recordID=55>>

² Tots els enllaços a adreces web que s'inclouen en aquesta guia es van comprovar el 5 de febrer de 2011.

- *Diccionari d'autors i autores de literatura infantil i juvenil en català*. Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (ClijCAT). <<http://www.clijcat.cat/diccionari/Catala/Autors.php?recordID=55>>
- Dolors Garcia i Cornellà. Escriptora de literatura infantil i juvenil. <<http://www.dolorsgarciaicornella.com/>>
- «Entrevista amb Dolors Garcia i Cornellà, escriptora». *Som La Selva*. <http://somlaselva.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=1201:entrevista-amb-dolors-garcia-i-cornella-escriptora&catid=51:entrevistes&Itemid=101>
- «El dia de les dones, al Centre Cívic Sant Narcís». Text de la intervenció de Dolors Garcia i Cornellà. <http://www.eldimoni.com/article.php?id_article=3933>
- «Guia de lectura del programa "Autors a les aules"». Institució de les Lletres Catalanes. <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/ILC/Documents/Arxiu/Garcia%20Cornella.pdf>>
- «Parlant amb... Dolors Garcia i Cornellà». Entrevista feta pels alumnes de cicle superior d'educació primària de l'escola Les Pinediques, de Taradell. <<http://xtec.es/centres/a8029301/parlant1.htm>>
- «Qui és qui». Institució de les Lletres Catalanes. <<http://cultura.gencat.net/ilc/geq/FitxaAutors.asp?LL=8375&NRegistre=0&idregistre=1490&idautor>>

3. PROPOSTES PER CONÈIXER L'AUTORA

En aquesta guia es proposen tres llibres, un per a cada cicle, que són la base per a un seguit d'experiències positives i engrescadores entorn de la lectura. L'obra de Dolors Garcia i Cornellà és molt més extensa i conèixer-la a través d'una exposició a la mateixa escola, de la visita a la biblioteca més propera o d'una conversa sobre els llibres que els nois i noies tenen, han vist o han llegit d'aquesta autora són elements motivadors per endinsar-se en la lectura de les obres triades.

Així mateix, conèixer la biografia de la persona que ha escrit el llibre, on viu, saber què més fa, què li agrada, com ho fa per escriure.... afavoreix l'interès per la lectura; ajuda a la comprensió dels textos, perquè n'aporta informació complementària, i apropa l'autor o autora al públic lector.

En la figura següent es recullen els interrogants bàsics que inicien qualsevol recerca i que poden servir d'orientació per començar el treball sobre la biografia i l'obra de Dolors Garcia i Cornellà:

Moltes de les preguntes que els nois i noies es formularan sobre l'autora queden resoltes amb la informació que aporten els propis llibres i, també, a través de la consulta de la informació que es troba a la xarxa.

La conversa a l'aula i la posada en comú, tant dels interrogants que sorgeixin com de les respostes que hi trobin, han de servir per tenir una visió conjunta de l'autora, dels tres llibres que es proposen per llegir col·lectivament a classe (cicle inicial, mitjà i superior) i, a la vegada, per estimular-ne la lectura.

A continuació hi ha una sèrie d'activitats orientatives que es poden fer amb l'alumnat per tal de conèixer una mica més qui és l'autora del llibre que llegiran.

Els objectius comuns d'aquestes activitats són:

- Conèixer alguns detalls rellevants de la biografia de l'escriptora.
- Desvetllar l'interès per la seva obra, els seus personatges i la seva manera d'escriure.
- Ampliar coneixements que facilitin la comprensió lectora de l'alumnat.
- Fomentar el gust per la lectura a partir de curiositats i anècdotes sobre l'autora.

Segons l'edat i l'interès de l'alumnat, el temps de què es disposa, la bibliografia i la documentació que es té a l'abast, etc. es poden fer més o menys activitats, amb la finalitat que es puguin programar segons el ritme i la dinàmica de l'aula.

Activitats	A partir de...
1. Llegir la informació que hi ha sobre l'autora, a la contracoberta del llibre que es llegirà.	CI
2. Demanar què més els agradaria saber d'aquesta escriptora. Per parelles o grups petits, qüestionar-se preguntes que considerin interessants.	CI
3. Fer un recull d'imatges de l'autora i de les cobertes dels seus llibres, capturades d'Internet o escanejades, que després poden servir per a un mural o per a una exposició.	CI
4. Fer un mural per a la classe o per a la biblioteca amb dibuixos dels personatges que ha creat aquesta autora. A mesura que els nens i nenes llegeixen nous llibres i descobreixen altres personatges, s'afegeixen al mural.	CI
5. Fer una exposició a la biblioteca del centre amb tots els llibres que es tinguin de l'autora. Demanar-ne en préstec, si cal, a la biblioteca pública del barri o del poble.	CI
6. Demanar als nens i nenes que busquin a la seva biblioteca particular si tenen algun llibre d'aquesta autora. En cas afirmatiu, que l'aportin per a l'exposició o bé que en facin una presentació a la classe.	CI
7. Buscar més informació que respongui a les qüestions que s'han plantejat sobre l'autora a les pàgines webs de referència (consulteu l'apartat anterior: «Documentació en línia sobre l'autora i la seva obra»).	CM
8. Fer una cerca al catàleg de la biblioteca escolar a fi de saber de quins llibres d'aquesta autora es disposa per llegir-los, demanar-los en préstec, muntar-ne una exposició, etc.	CM
9. Fer una cerca al catàleg de la biblioteca més propera, per saber quins llibres d'aquesta autora es poden demanar en préstec, al catàleg infantil Chilies ³ o bé al catàleg Argus ⁴ .	CM
10. Fer un llibre sobre aquesta escriptora. Entre tota la classe, fer l'esquema amb els apartats que ha de tenir i, per grups de dos o tres alumnes, elaborar cada una de les pàgines. Un cop fet, el llibre pot passar a formar part del fons de la biblioteca de l'escola.	CS
11. Penjar a la pàgina web del centre les activitats que es realitzen al voltant d'aquestes lectures: la informació sobre l'exposició, el treball sobre el llibre, etc.	CS
12. Preparar un joc de veritat o mentida sobre la informació que tenen de la Dolors Garcia i Cornellà per poder-lo oferir a les altres classes o per jugar a la biblioteca (vegeu l'annex 2).	CS

³ Catàleg infantil de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona [en línia]. Disponible a: <<http://gw24-vtls.diba.es/chilias/catalan/vtls-basic.html>>

⁴ Catàleg de les biblioteques públiques de Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre [en línia]. Disponible a: <<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/home?lang=cat>>

ANNEX 1: PARLANT AMB... DOLORS GARCIA CORNELLÀ⁵

De petita què t'agradava fer?

M'agradava escriure. Ho vaig descobrir a la classe de Mates. A mi l'escola m'agradava molt però la classe de Matemàtiques no gaire, així és que en lloc de fer problemes em dedicava a escriure. Jo era una nena molt tímida però escrivint perdia la timidesa.

De petita ja volies ser escriptora?

No, encara que m'agradava molt no ho pensava pas per dedicar-m'hi.

T'agrada llegir?

M'agrada molt des de petita. M'havien d'amagar els llibres perquè no feia res més.

Quant temps fa que escrius?

Que escric llibres fa uns 14 anys.

T'agrada més escriure per nens o per adults?

Per nens i joves. Per adults no he publicat mai res encara que tinc tres llibres escrits.

Escrius en un lloc especial?

A casa escric a l'estudi. En la casa nova, que m'estic fent, estic preparant una habitació especial.

Escrius a mà o amb ordinador?

Escric normalment amb l'ordinador però a vegades davant d'ell no em vénen les idees i llavors començo a escriure a mà.

Has escrit molts llibres?

He escrit uns 25 llibres, em sembla.

Els teus contes estan traduïts a altres idiomes?

Només un al castellà i un de petit que jo mateixa l'he escrit en castellà.

Saps dibuixar?

No gens. Sóc un autèntic desastre dibuixant. I m'enfado amb mi mateixa perquè no puc reflectir el que m'imagino.

T'agradaria fer un llibre en què tu fossis la protagonista?

De moment no. M'agrada inventar-me les històries. Sóc molt vergonyosa.

Quan publiquen un llibre, quantes còpies se'n fan?

Depèn de les editorials. De les obres juvenils es solen fer de 3.000 a 5.000 exemplars cada edició.

Has rebut algun premi per les teves obres?

M'han donat sis primers premis i he quedat finalista en alguns més.

Per què vares escriure *L'atzur màgic*?

A part d'escriure treball en un centre cívic i feia de monitora d'esplai, i al vespre, quan anàvem de colònies, explicava històries. A partir d'un d'aquests contes va sortir la història del llibre.

Quan vares escriure aquest llibre?

A l'any 1990.

Quant vares tardar a escriure *L'atzur*?

Vaig trigar uns dos mesos.

---

⁵ «Parlant amb... Dolors Garcia i Cornellà». Entrevista feta pels alumnes de cycle superior de l'escola Les Pinediques, de Taradell [en línia]. Disponible a: <<http://xtec.es/centres/a8029301/parlant1.htm>>

Va ser difícil que l'editorial te'l publicués?

No. El vaig presentar a un premi literari, no el vaig guanyar però el varen publicar.

Per què li vares posar aquest títol?

A l'editorial no li agradava però a mi, que m'agraden els enigmes, vaig pensar que era el millor que podia tenir.

Per què el color blau per tenyir el món?

Perquè el blau és un color molt poètic. A més és un color que m'agrada molt i jo volia que el protagonista, en el fons, fos un color.

Què vas escriure primer, el llibre o el títol?

El llibre.

Els personatges són reals o imaginaris?

Són reals.

De tots els personatges de l'obra n'hi ha algun que sigui el teu preferit?

Potser l'Úrsula, però de fet m'agraden molt tots.

Els noms dels personatges imaginaris com els menjaigües, guardombres, etc. com se't van acudir?

M'agrada molt inventar-me paraules i jugar amb elles.

Els llocs on passa l'acció del llibre són reals o només existeixen en la teva imaginació?

Són paisatges reals però barrejats amb elements que jo imagino per tal d'aconseguir crear l'atmosfera i el lloc que jo vull. El refugi, però, és real.

Has viscut alguna història semblant?

Amb tanta fantasia no, però alguns dels fets sí.

Per què vares escollir un enigma com a centre de l'argument?

Perquè els enigmes són màgics, misteriosos i difícils de resoldre. A més, són com un peix que es mossega la cua, no se solucionen mai.

Per què vares escriure una història d'intriga?

Perquè m'agrada que els llibres tinguin intriga, misteri i fantasia.

T'agraden molt les aventures?

M'agraden molt per escriure-les i per viure-les, considero que són molt divertides.

Hi ha la possibilitat d'un atzur 2?

Sí, hi és. A més, és un llibre molt especial en què vosaltres sou els protagonistes.

Qui és la Marta de la dedicatòria?

La Marta és una de les noies del grup que va morir en un accident de moto.

Vares escollir-te l'il·lustrador?

No el vaig conèixer. És la seva feina i jo no m'hi fico. De totes maneres penso que en algun dibuix del llibre no va acabar de saber copsar el que jo volia.

Nosaltres hem fet algun dibuix de tal com ens imaginem els personatges. Ens acostem a tal com tu te'ls imagines?

Sí, us hi heu apropat bastant.

Alumnes de cicle superior de l'escola Les Pinediques de Taradell

ANNEX 2: JOC DE VERITAT O MENTIDA

Es proposa preparar aquest joc amb els nois i noies de cicle superior perquè el facin a les classes de cicle mitjà o perquè el donin a la biblioteca a fi que hi juguin els grups d'alumnes que hi vagin a fer activitats relacionades amb els llibres que llegeixin de la Dolors Garcia i Cornellà.

Instruccions:

1. Organitzeu la classe per parelles.
2. Cada parella ha de pensar quatre preguntes, dues que siguin veritat i dues que siguin mentida.
3. Per preparar les preguntes s'ha d'haver consultat la informació d'alguns dels llibres de l'autora o dels webs que hi ha a l'apartat 2.
4. Qui fa les preguntes ha de saber si són certes o falses i ho ha de poder demostrar. No s'hi val a fer preguntes que no se saben respondre.
5. Un cop cada parella té les preguntes fetes, es posen en comú entre tota la classe i s'eliminen les preguntes repetides i aquelles de les quals no se sap del cert la resposta.
6. Totes les preguntes escollides es posen en una capsula amb el títol del joc i ja hi poden jugar els nens i nenes de les altres classes, que han d'endevinar si són veritat o mentida.
7. A tall d'exemple, proposem unes preguntes (dotze que són veritat i dotze que són mentida) per iniciar el joc o per presentar-ne un de model:

Preguntes	Veritat o mentida
De petita li agradava molt llegir?	Veritat
El primer llibre que va escriure és <i>Els broncs a les Fondalades Tenebroses</i> ?	Mentida
El primer llibre que va escriure es titula <i>Albert</i> ?	Veritat
Ella mateixa dibuixa els seus llibres?	Mentida
Els gats li fan al·lèrgia?	Mentida
Escriu llibres de cuina?	Mentida
Escriu llibres de fantasia?	Veritat
Escriu per a la gent gran?	Mentida
Ha escrit <i>Contes d'estar per casa</i> ?	Veritat
Ha escrit <i>L'aneguet lleig</i> ?	Mentida
Ha escrit més de vint llibres?	Veritat
Les seves novel·les són per a infants i joves?	Veritat
Li agrada que els llibres tinguin intriga i misteri?	Veritat
Li agradaven molt les matemàtiques?	Mentida
Li agraden els gats?	Veritat

Li han donat molts premis?	Veritat
No li han donat mai cap premi?	Mentida
No dibuixa gaire bé?	Veritat
No li agrada la fantasia?	Mentida
Només ha escrit tres llibres?	Mentida
Va estudiar arquitectura?	Mentida
Va estudiar psicologia?	Veritat
Va néixer a Girona?	Veritat
Va néixer a Sabadell?	Mentida

ORIENTACIONS SOBRE LA LECTURA

1. ASPECTES BÀSICS

Les propostes que hi ha a continuació, basades en tres obres de Dolors Garcia i Cornellà, una per a cada cicle de primària, volen incidir directament en el fet que els nens i nenes descobreixin el gust per llegir.

El desenvolupament de l'hàbit lector va molt lligat a les vivències positives i enriquidores que es tenen entorn de la lectura. Disposar d'un ambient que afavoreixi la pràctica lectora, comptar amb l'espai i el temps per llegir com a motiu d'enriquiment personal i tenir llibres que despertin emocions i sentiments són elements necessaris per fer de la lectura una font de plaer i de coneixement.

El treball que es proposa amb aquestes obres està enfocat a aconseguir aquest objectiu a través d'una lectura guiada per una persona més experta, que actua de model, i compartida entre tot el grup classe.

L'adult, en aquests cas la mestra o el mestre, és qui ha d'acompanyar els nens i les nenes al llarg de totes les activitats, fent-los propostes que indueixin a descobrir el significat del text, i ha de facilitar les ajudes que calguin per fer-los avançar en la seva formació lectora.

2. MOTIVACIÓ DE LA LECTURA

Per començar a llegir qualsevol d'aquests llibres seleccionats, se n'ha de fer prèviament una presentació de l'aspecte formal i del contingut. Els nois i les noies, abans d'endinsar-se en la lectura, han de saber què és el que llegiran, i com, quan i per què faran aquesta activitat lectora compartida.

A l'inici de cadascuna de les tres propostes es planteja algun tema que és el motiu d'una conversa per despertar l'interès pel llibre i per posar en comú els coneixements previs que tenen els nois i noies sobre alguns aspectes que els ajudaran a entendre millor el text i construir-ne el significat.

També hi ha algunes activitats prèvies a la lectura que poden ajudar a crear expectatives i estimular les ganes de llegir. Per exemple:

- Presentar el llibre d'una forma atractiva i posar en comú les primeres impressions: El coneixen? Què hi esperen trobar? L'han vist a la biblioteca o en alguna llibreria?
- Observar, amb detall, el llibre com a suport de la història que llegiran: mirar-ne les cobertes, llegir la informació que hi ha a la portada, observar les imatges (sobretot la de la coberta), etc.
- Extreure'n les dades principals: Quin és el títol? Qui és l'autora? Qui és l'il·lustrador?
- Buscar informació sobre l'autora. A l'apartat «Propostes per conèixer l'autora» (p. 8) hi ha una sèrie d'activitats amb aquest objectiu.
- Buscar més informació sobre el llibre: De quina editorial és? Forma part d'una col·lecció? Conté il·lustracions?
- Relacionar la informació que es té sobre el llibre amb coneixements previs sobre el tema: Recorden algun conte amb un tema semblant? Han llegit llibres de misteri? Coneixen altres històries de petits éssers fantàstics?

3. ESTRATÈGIES DE LECTURA

L'acompanyament de l'adult al llarg de totes les pràctiques lectores que es proposen és necessari per aconseguir que els nens i les nenes siguin capaços d'elaborar el significat del text.

Basant-nos en el treball d'Isabel Solé (1992)⁶, estructurarem les activitats en tres grups: abans, durant i després de la lectura, amb la finalitat d'aplicar estratègies diverses per accedir a la comprensió i fer una lectura activa, significativa i crítica.

Un factor a remarcar és que aquestes estratègies han de ser objecte d'aprenentatge:

Per incidir en la comprensió cal ensenyar les estratègies, que aquesta implica. Durant l'aprenentatge, és fonamental el paper de model que hi fa el professor/a com a lector/a expert. Cal que les diferents accions que fa abans durant i després de la lectura, d'una manera més o menys inconscient i automàtica, les realitzi de forma explícita: que expliqui tot el que fa i tot el que pensa mentre va llegint⁷.

Les estratègies de comprensió que durant la lectura es van succeint d'una forma simultània han de permetre:

- Activar els coneixements previs.
- Elaborar hipòtesis i inferències.
- Comprovar la pròpia comprensió i corregir-ne els errors.
- Formular interrogants sobre el que és llegeix.
- Recapitular el contingut, resumir-lo i estendre el coneixement que se n'ha obtingut.

A les activitats proposades es treballen aquestes estratègies i, a través de la conversa entre mestre/a i alumnes, es fomenta que se'n parli expressament.

---

⁶ SOLÉ, Isabel. *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó, 1992. (Materiales para la Innovación Educativa)

⁷ *Orientacions per a la millora de la comprensió lectora i l'expressió escrita. Competència comunicativa lingüística. Educació primària* [en línia]. Disponible a: http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/primaria/orientacions/millora_lectura_escritura_pri_11-2010.pdf

4. OBJECTIUS D'APRENTATGE

Els objectius que es proposen, comuns a totes les propostes, són:

- Comprendre i extreure informació rellevant d'un text escrit adequat a l'edat.
- Aplicar les estratègies i les habilitats necessàries per afavorir el procés de comprensió abans, durant i després de la lectura.
- Llegir de manera expressiva, autònoma i comprensiva.
- Practicar la lectura de textos literaris i d'informacions en diverses fonts i suports.
- Aprendre a interpretar el llenguatge literari.
- Fomentar el sentit crític.
- Participar en situacions comunicatives i valorar les explicacions dels altres.
- Practicar la lectura amb diverses formes organitzatives (individual, en parella i en grup).
- Elaborar textos i produccions amb diferents recursos comunicatius: còmics, murals, etc.
- Apreciar els valors implícits en les obres literàries.

5. SITUACIONS I ACTIVITATS D'APRENTATGE

En aquestes propostes, es parteix de la idea que els llibres es treballaran de forma compartida entre tot el grup classe i que el mestre o la mestra serà l'acompanyant en tot el procés i en farà una lectura guiada. Les activitats d'aprenentatge que es proposen faciliten fer aquest acompanyament.

Aquest treball cooperatiu pren com a marc de referència que llegir també és una activitat social⁸ i que, quan es comparteixen les lectures i es parla del que es llegeix, es descobreixen moltes més coses sobre el text de les que cadascú aconseguiria entendre individualment.

En aquestes situacions de lectura compartida és on la mestra o el mestre ha d'ensenyar les estratègies que nens i nenes han de posar en pràctica per comprendre el text abans, durant i després de la lectura (verificar l'anticipació de fets, compartir les emocions i motivacions dels personatges, relacionar el text amb els propis coneixements, seleccionar idees importants, fer-se preguntes, fer inferències, deduir paraules, comprovar hipòtesis, resumir, etc.).

A la vegada, la conversa entre alumnes i mestres també ha de propiciar que es comparteixen les dificultats (el que no entenen, el que no els agrada, el que els costa de llegir, etc.) i l'entusiasme (el que els interessa, el que els agrada, el que han descobert, etc.).

Segons el nivell dels alumnes, la disponibilitat temporal o la intensitat amb què es vulgui fer el treball, es poden programar més o menys sessions (4, 6, 8...).

Aquestes sessions, perquè siguin més enriquidores, han de combinar diversos models de lectura: col·lectiva, autònoma, silenciosa, preparada, en veu alta...

Alguns exemples:

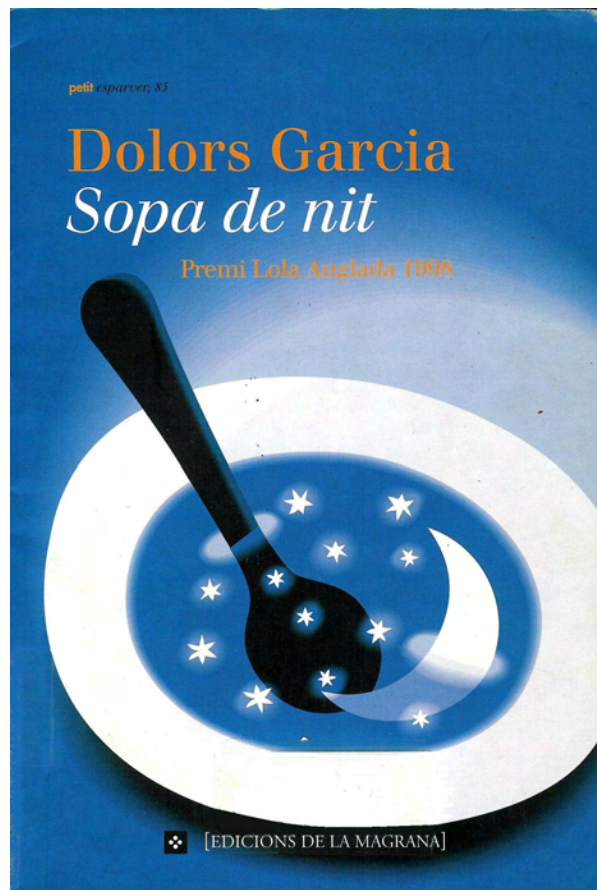
---

⁸ CHAMBERS, Aidan. *El ambiente de la lectura*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2007. (Espacios para la Lectura)

- La mestra o el mestre llegeix en veu alta un fragment que després es comenta.
- Cadascú fa la lectura silenciosa d'un fragment o d'un capítol i, després, es posa en comú i se'n parla.
- Individualment o per parelles, es preparen un fragment per llegir en veu alta a la resta de la classe.
- En grups de tres o quatre, fan una lectura silenciosa i després acorden quin aspecte els ha sorprès més del fragment llegit, per exposar-ho a tothom.
- La presència de fragments amb diàlegs propicia una lectura dramatitzada de la situació. En grups de tants alumnes com personatges intervenen en el diàleg, es preparen la lectura, es reparteixen els personatges i, després, representen l'escena.

SOPA DE NIT

Proposta de lectura (cicle inicial)

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>Sopa de nit</i>
Autora:	Dolors Garcia i Cornellà
Editorial:	La Magrana
Lloc de edició:	Barcelona
Any:	1999
Col·lecció:	Petit Esparver
Número:	85
ISBN:	84-8264-190-5

1.2. RESUM⁹

Empassar una sopa no és feina fàcil. És per això que, en moltes cases del món, per fer-la tirar avall, s'acompanya servida d'un conte. El senyor Quecaminadenits, tossut historiador, s'ha dedicat a recollir tots els contes que ha escoltat en diferents pobles i ciutats de tot el planeta a l'hora de menjar sopa. *Sopa de nit* n'aplega una deliciosa mostra. Són tan llegidors que fan venir gana.

1.3. QUÈ DIUEN D'AQUESTA OBRA?

Aquesta obra va rebre el Premi Lola Anglada l'any 1998.

A la contracoberta del llibre trobem aquesta breu explicació:

Les sis narracions que es recullen en aquest llibre són de lectura recomanable a partir dels 7 anys. Cada conte se situa en un lloc diferent del món, fet que esperona el lector a imaginar una situació tan quotidiana com la de sopar, en contextos culturals diferents. A més, Sopa de nit pot aportar al lector adult històries molt apropiades per amanir els àpats dels joves.

---

⁹ Dolors Garcia i Cornellà. Escriptora de literatura infantil i juvenil [en línia]. Disponible a: <http://www.dolorsgarciaicornella.com/sopa-de-nit>

2. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

Sopa de nit consta de sis contes que, tot i tenir un fil introductor que els uneix, es poden llegir per separat. Per aquest motiu és una lectura molt adequada per als nens i nenes de cycle inicial, perquè es pot adaptar fàcilment al seu nivell lector.

Se n'han triat tres per fer-ne la proposta didàctica, però es pot fer extensiva als tres restants:

- «La bruixa dels diumenges», que passa a Bagastrà, comarca de la Selva (Catalunya).
- «L'ocell de la set», que passa a Oué, interior de Benín (Àfrica occidental).
- «La princesa de les foques», que passa a Steingrímur, costa nord d'Islàndia (Europa).

La lectura d'aquests relats curts afavoreix el coneixement d'estructures senzilles i l'adquisició de vocabulari per part dels nens i nenes de 7 i 8 anys, per les característiques que conté l'obra escollida quant a l'estructura del text, l'expressivitat i el nivell de llenguatge utilitzat.

L'estructura del llibre es basa en una col·lecció de històries que ha recollit i classificat un personatge anomenat Quecaminadenits després d'anar per tot el món escoltant els contes que s'explicaven a les criatures que no volien menjar sopa i de les quals, segons l'autora, ha seleccionat unes quantes per a aquest llibre. El títol de cada conte va precedit del tipus de sopa que es menjava i del lloc on es narrava. Aquests dos aspectes permeten establir connexions entre elements del text i del context.

Les propostes d'activitats plantejades a partir del guiatge de la lectura de *Sopa de nit* tenen en compte la integració de coneixements i la pràctica d'estratègies lectores per afavorir la comprensió del text, amb la finalitat de desenvolupar la competència comunicativa, a la vegada que es faciliten contextos per aprendre a aprendre i per desenvolupar l'autonomia personal.

Hi ha activitats preparades per fer amb el grup classe; d'altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

Abans d'iniciar la lectura de *Sopa de nit*, cal fer una presentació del llibre i del seu contingut, a través del suggeriment del títol i de la il·lustració de la coberta. Cal que els nens i nenes coneguin què, com, quan i per què faran aquesta activitat lectora compartida.

La proposta està articulada a través dels tres contes triats:

El primer, «La bruixa dels diumenges», es proposa per fer una lectura en veu alta per part del mestre/a; el segon, «L'ocell de la set», per combinar una lectura mixta i fer-ne llegir petits fragments a l'alumnat; el tercer, «La princesa de les foques», per fer-ne una lectura més individual i autònoma.

3. ACTIVITATS D'APRENTATGE

A tots els contes, en especial el primer, es fa molt èmfasi en el fet que l'adult llegeixi el text als nens i nenes per ajudar-los a descobrir el gust per llegir i a fer-se lectors més competents.

Per desenvolupar les activitats entorn dels tres contes, es preferible que el mestre o la mestra tingui un exemplar de *Sopa de nit*. Això permet fer les pràctiques lectores a partir del propi llibre i, d'aquesta manera, els infants tenen també l'oportunitat de tocar-lo, fullejar-lo i observar-ne les característiques.

Aquest títol ja no es troba amb facilitat a les llibreries. Per aquest motiu, els textos dels tres contes triats per treballar-los conjuntament es troben al final de la guia per tal que se'n faci l'ús que es cregui convenient.

3.1. ACTIVITATS DE CONTEXTUALITZACIÓ, ABANS DE LA LECTURA

- Presenteu el llibre i feu hipòtesis o prediccions sobre el títol
  - Què us sembla que vol dir *Sopa de nit*?
  - Serà un tipus de sopa?
  - Hi ha sopes amb gust de nit?
- Trebal·leu la il·lustració de la coberta del llibre. Doneu als nens i nenes la imatge de la coberta, proposeu que l'observin i anticipen de què els sembla que tractaran els contes.
- **(Activitat 1 del quadern per a l'alumnat.)** Comenteu les parts externes que donen informació del llibre. Expliqueu qui l'ha escrit i feu-los buscar les dades que identifiquen el conte, de manera que puguin saber-ne el títol, l'autora, l'editorial i la col·lecció:
  - On trobem el títol? A la coberta, a la portada?
  - I el nom de l'autora?
  - Com sabeu el nom de l'editorial?
  - Hi ha més llibres de la mateixa col·lecció?
- Llegiu el capítol d'introducció i feu la presentació del senyor Quecaminadenits. Doneu-ne una explicació breu perquè els nens i nenes s'interessin pel contingut dels diversos contes.
- Feu una conversa a classe sobre si els agrada la sopa o no, si els agrada molt o poc, si no els agrada gens, quina és la sopa que els agrada més i quina la que menys, etc. Aprofiteu per recordar una cantarella que segur que saben de quan eren petits i per fer emergir les coses que els feien perquè es mengessin les sopes:

Aquest és el pare,
aquesta és la mare,
aquest fa les sopes,
aquest se les menja totes
i aquest fa: piu-piu,
que no n'hi ha pel caganu?

- **(Activitat 2 del quadern per a l'alumnat.)** Després de llegir la introducció, demaneu com s'imaginarien el senyor Quecaminadenits. Pel text que hauran escoltat saben poques coses d'aquest personatge: és historiador, camina de nits, porta una llibreta i un llapis ben afilat, escriu els contes que escolta, és tossut... Però: Quina edat deu tenir? Com deu anar vestit? Quines llengües deu parlar? Amb què deu anar de país en país?

Un cop finalitzada la conversa, cadascú dibuixa el personatge i fa una breu explicació de com se l'imagina.

- El senyor Quecaminadenits ha voltat per tot el món recollint contes. Proposeu d'agafar un mapa o una bola del món per anar situant els llocs d'on provenen els contes.

3.2. ACTIVITATS PER FER DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

Conte 1: «La bruixa dels diumenges»

Expliqueu que aquest conte el llegireu vosaltres en veu alta. Abans d'iniciar-ne la lectura, comenteu breument diferents aspectes del context: on passa, quant temps fa que va succeir, com es vivia a pagès, etc.

- Llegiu l'enunciat de classificació de sopes i del lloc. Localitzeu en un mapa on és Bagastrà¹⁰ i/o la comarca de la Selva. Aproveiteu per parlar de si coneixen aquella zona, si han estat a Vilobí d'Onyar, etc.
- A partir del títol, feu que diguin què els suggereix i què els sembla que pot passar amb «La bruixa dels diumenges».
- Llegiu la introducció del conte i proposeu que parlin sobre els seus gustos en relació amb l'arròs, si a casa seva fan sopa d'arròs amb fideus, si els agrada o no, etc.
- A en Pau no li agrada la sopa d'arròs i fideus que li ha fet l'àvia Conxita. Si una cosa ens agrada o no ens agrada, com ho expressem? Si ho diem parlant, què podríem dir? Si ho mostrem amb la cara, quina expressió fariem? Proposeu que expressin aquestes manifestacions de disgust i d'alegria.
- Podeu fer una adaptació del joc «Joan menja't la sopa»¹¹. Es fan dos grups a la classe, un fa de Joan i l'altre de mare (en aquest cas, un fa de Pau i l'altre d'àvia Conxita). El grup que fa d'àvia ha de començar el joc dient: –Pau, menja't la sopa! I en Pau ha de contestar: –No vull, no vull, no vull...

Els que fan d'àvia han d'anar canviant l'entonació de la frase: ho han de dir fluixet, fort, enfadats, amb veu dolça, etc. El grup que fa de Pau també ha de contestar amb diferent entonació segons com ho ha dit l'àvia. El joc s'acaba quan en Pau es menja la sopa.

- Continueu la lectura des de la pàgina 74 fins a la frase de la pàgina 77:

Jo ja m'ho crec, que tens robes netes i bones per mudar-te.

Compartiu experiències i vivències sobre què saben de la vida en una masia, les feines que s'hi fan... Parleu de com creuen que van vestits per fer les feines del camp, si poden anar mudats per treballar a l'hort, amb els animals... i comenteu-ho.

¹⁰ Bagastrà és el nom literari de Vilobí d'Onyar, segons l'*Atlas literari de les terres de Girona* [en línia]. Disponible a:

<http://www.ddgi.cat/atlesWeb/faces/textes.jsp?jsessionid=7586641B946845C169972D520A11B78B?idRaco=421>

¹¹ ABEYÀ, Mercè; PRAT, Àngels; RIFÀ, Fina. *Llibre del mestre del «Gatet, mixet, 1»*. Barcelona: Casals, 1984; p. 90.

- Continueu la lectura fins a la frase de la pàgina 80:

«Aigua del riu, aigua de l'Onyar, emporteu-se'n l'enyor, que em vull curar».

I després comenteu:

- Quins són els problemes de Can Pelleringa?
- Quin dia de la setmana passen?
- Com estava en Galderic?
- Què va fer per solucionar-ho?

Proposeu que, per grups, pensin què farien ells per resoldre els problemes de la masia.

- Demaneu si el curandero s'assembla a algun personatge de contes que hagin llegit o de pel·lícules que hagin vist. Recordeu el fragment:

Que el curandero vivís tot sol no és ben be cert. Li feien companyia un gat negre, un mussol amb una sola orella i un rat-buf.

(Activitat 3 del quadern per a l'alumnat.) Feu-los buscar informació a la biblioteca sobre els tres animals que fan companyia al curandero per completar la fitxa.

- Seguiu la lectura des de la pàgina 80, fins al paràgraf de la pàgina 82:

—Què et passa Galderic? [...]

—Em sembla que ja ho tinc! —I li va donar quatre consells al jove, que se'n va anar cap a casa la mar d'esperançat.

Comenteu amb els nens i nenes què li diu el curandero que passa i quins consells li proposa. Feu que facin hipòtesis sobre què els sembla que haurà de fer en Galderic.

- Feu la lectura fins el fragment de la pàgina 84:

—I la bruixa se'n va anar comes-ajudeu-me i mai més no se'n va tornar a saber res.

Compareu les solucions que havien proposat amb el que realment passa en el conte. Recordeu com aconsegueixen enredar la bruixa i reciteu la cantarella.

- **(Activitat 4 del quadern per a l'alumnat.)** Feu una activitat resum del conte treballat. Llegiu els diferents fragments i parleu de si són veritat a mentida. Comenteu els canvis que s'han produït.

- **(Activitat 5 del quadern per a l'alumnat.)** Recordeu els personatges que han sortit en el conte i busqueu-los en una sopa de lletres.

- En Pau pregunta a la seva àvia per què la bruixa feia les malifetes en diumenge. Continueu la lectura fins al final per descobrir-ho.

Proposeu què siguin els nens i nenes que s'inventin, de manera col·lectiva, el conte de «La bruixa dels dilluns». Recordeu els aspectes més importants del conte llegit, de manera que els faciliti la creació del que faran conjuntament a classe:

- Què els passava?
- Quin era el problema?

- Què feia la bruixa dels diumenges?
- Qui busca la solució? Per què?
- On busca la solució?
- Què fan per resoldre el problema?

(Activitat 6 del quadern per a l'alumnat.) Escriviu el conte que heu fet entre tota la classe.

Conte 2: «L'ocell de la set»

Expliqueu que aquest conte el llegireu conjuntament: alguns fragments l'adult i altres, els nens i nenes de la classe. Anticipeu alguns elements del context: personatges, lloc on passa, clima del país, etc.

- Llegiu l'enunciat de classificació de sopes i del lloc. Localitzeu en un mapa o bola del món on és Benín i el riu Ouémé, al continent africà. Aproveiteu per parlar de si coneixen on és Àfrica, què en saben, si coneixen algú que hi hagi viatjat, etc.

Proposeu que busquin i portin informació sobre l'Àfrica negra i consulteu els documents (música, contes, fotografies, vídeos...) que trobareu a la biblioteca del centre i de la localitat.

- A partir del títol, feu que estableixin hipòtesis sobre que els suggereix i què els sembla que pot passar a «L'ocell de la set».

- **(Activitat 7 del quadern per a l'alumnat.)** Feu la lectura de la introducció del conte, des de la pàgina 59 fins al fragment de la pàgina 61:

[...] i es menja la primera cullerada de sopa de moniato com aquell qui res.

i després converseu sobre alguns dels aspectes del fragment llegit:

- De què és la sopa que ha de menjar en Soka?
- Li agrada molt o poc la sopa de moniato?
- Per què en Soka no té gaire gana per sopar?
- Què vol ser quan sigui gran?
- Per què li explicarà el conte de l'ocell de la set?
- On passa aquest conte?

- A partir de la conversa, feu que busquin informació sobre el moniato (s'ha de buscar per «batata», al web: <<http://www.5aldia.es/cat/tot/tot02.htm>>) i els materials (web: <http://www.5aldia.es/pdf/cat/unitat02_0708_pr.pdf>).

Relacioneu la menja de moniatos amb la tardor i la nostra tradició de la festa de la castanyada.

- Inicieu vosaltres la lectura del text, des de la pàgina 61:

Vet aquí que, fa molt i molt de temps, el riu Ouémé, que travessa més de mig país i dóna vida a moltes persones, es va assecar.

fins al fragment de la pàgina 63:

Davant d'aquesta situació tan delicada, el rei va prometre que faria construir un palau d'or enmig del palmerar més gran de la costa i el regalaria a qui aconseguís que el riu tornés a dur aigua.

En acabar, comenteu:

—Què passa si els rius no porten aigua?

—Per què no podien fer arribar aliments a l'altra banda del país?

—Què els passava als patrons de barca?

—Sabeu què vol dir «arruïnar-se»?

- El rei promet que faria construir un palau d'or. Plantegeu que proposin idees sobre què farien ells per aconseguir que el riu tornés a dur aigua.

- Feu que l'alumnat llegeixi el fragment de la pàgina 63:

Valents i atrevits guerrers vinguts de les més amagades zones del país van intentar resoldre l'enigma del riu sec.

fins a la 65:

—Perquè ha perdut la veu i només pot fer la feina a mitges: fa ploure però no pot omplir el riu.

Després, proposeu una conversa sobre: què proposa l'home vell del poblat, què els diu que fa l'ocell de la set i quan ho fa. Demaneu-los si saben què és una sequera.

- Feu que expliquin quines poden ser les causes que han fet que l'ocell hagi perdut la veu i només pugui fer la feina a mitges.
- Contrasteu les hipòtesis que han fet els nens i nenes amb les que proposa el conte. Continueu vosaltres la lectura des de la pàgina 65:

Segons aquell home, l'ocell de la set havia sentit els laments d'una tribu del desert que feia mil anys que no havien vist ni una gota de pluja.

Fins al fragment de la pàgina 67:

Les barques, mig colgades en el fang ressec, feien molta llàstima.

- Busqueu imatges de sequera en un banc d'imatges (<<http://recursostic.educacion.es/bancoimagenes/web/>>) i comenteu-les.
- Repreneu la lectura amb els nens i les nenes. Feu que llegeixin en veu alta des de la pàgina 67:

—Jo us donaré, no pas una habitació, sinó tot el palau, si em dieu on té el cau l'ocell de la set —va dir un dia un jove patró de barca a l'home vell—.

fins a les pàgines 68-69:

Volien el palau per a ells tot sols i no permetrien que aquell patró de barca, que consideraven pàmfil i babau, els el prengués.

- **(Activitat 8 del quadern per a l'alumnat.)** Feu que expliquin per què l'home vell revela al jove on té el cau l'ocell. Com és que ho diu a en Soka i no als guerrers. Feu que valorin la diferència entre el que volien uns i el que volia l'altre. Comenteu com era el noi i com eren els guerrers.
- Per grups, proposeu que escenifiquin el que passa en aquest episodi entre l'home vell, en Soka i els guerrers. Distribuiu els personatges i prepareu la representació.

- **(Activitat 9 del quadern per a l'alumnat.)** El cau de l'ocell de la set era a les muntanyes Quegairebétoquenelcel. Proposeu que, per grups, inventin noves paraules per explicar com són les coses.
- **(Activitat 10 del quadern per a l'alumnat.)** El mestre o la mestra continua la lectura des de la pàgina 69:

Però l'ocell de la set, que ho havia vist tot des del seu cau, va envolar-se, decidit, per damunt d'aquells galifardeus.

fins al final del conte, a la pàgina 70. Feu la mateixa pregunta que fa en Soka a la seva mare Gurma:

–I el rei va construir el palau a en Soka?

A través d'aquesta conversa, recolliu les idees que puguin tenir sobre aquest fet i feu que pensin què deu explicar el conte: *El rei que no volia recordar la seva promesa...*

Conte 3: «La princesa de les foques»

Expliqueu que aquest conte el llegireu entre tot el grup i repartiu els fulls perquè el puguin llegir. Poseu-los en antecedents dels personatges que hi surten i de com es diuen: el viking Ingólfur, el rei Harald I de Noruega, l'esclau Leifur...

Remarqueu també que aquesta història va passar fa més de mil anys, qui eren els víkings, que vol dir ser un esclau, etc.

- Llegiu l'enunciat de classificació de sopes i del lloc. Localitzeu en un mapa o a la bola del món on és Islàndia. Demaneu si saben coses d'aquest país, si coneixen algú que hi hagi anat, etc.
- **(Activitat 11 del quadern per a l'alumnat.)** A continuació, llegiu en veu alta la introducció de la història i continueu la conversa sobre els coneixements que tenen d'aquesta illa i sobre el que els agradaria saber. Feu, entre tota la classe, una llista per anar buscant la informació al llarg de la proposta. Feu-los repassar tot el que saben de la nena que no es vol menjar la sopa de peix.
- Demaneu que llegeixin els primers paràgrafs que expliquen qui és en Leifur i què li passa, fins a la pàgina 49:

I el pobre esclau, mentre somniava ser lliure com els frarets i les foques, es pansia més i més.

Feu-los imaginar què haurien fet ells si s'haguessin trobat en la mateixa situació que en Leifur.

- Feu-los continuar la lectura fins que en Leifur descobreix que la noia és una foca i es demana:

–I què passaria si un dia no es posés el vestit de foca?

Demaneu què en pensen d'aquesta pregunta que es fa el noi. Què farien en el seu lloc? Feu-los anticipar la continuació de la història. Després de la lectura del fragment següent, comproveu les hipòtesis fetes.

- **(Activitat 12 del quadern per a l'alumnat.)** Proposeu de tornar a llegir el primer paràgraf de la pàgina 52 que hi ha al quadern per a l'alumnat, per buscar les definicions de les tres paraules assenyalades en vermell i subratllades.

- **(Activitat 13 del quadern per a l'alumnat.)** Per grups, que busquin informació sobre les foques. A l'apartat 3.4. «Documentació complementària», teniu referències de documentació sobre aquests animals.

Feu-los contrastar la informació que trobin sobre les foques amb la manera com les descriuen al conte. Per acabar, que anotin el que hagin trobat al full de treball.

- Repreneu la lectura amb l'alumnat, des de la pàgina 54:

Malgrat tot, l'endemà va anar de nou al penya-segat.

fins a la 56:

Si mai havia pensat que potser algun dia l'Ingólfur li donaria la llibertat, aquella tarda ho havia espatllat tot.

Cadascú llegeix el fragment individualment i prepara el trosset que més li ha agradat per llegir-lo en veu alta. Hi ha alguna paraula que ha costat de llegir? Per què?

- Per què en Leifur creu que ho ha espatllat tot? Deu ser veritat? Com deu acabar el conte? Comenteu-ho entre tota la classe. Acabeu la lectura: és el final que s'esperaven?
- Al llarg del conte han sortit moltes paraules que segur que no les havien sentit mai o que no sabien què volien dir. Demaneu quines paraules noves han après amb aquesta lectura. Cadascú en pot triar una, escriure-la i fer-ne el dibuix. Amb totes les paraules es pot fer un cartell per enganxar al suro de la classe.
- **(Activitat 14 del quadern per a l'alumnat.)** En acabar el conte, inicieu una conversa col·lectiva per parlar d'aspectes que tenen relació amb la seva estructura:

- On passa la història?
- Quins són els personatges principals del conte?
- Quin és el problema més important?
- Quines són les coses més rellevants que passen?
- Com se soluciona el problema?

Després de posar en comú aquestes qüestions, cadascú tria les respostes que creu més adients i les escriu al full del quadern.

- La Vigdís pregunta al seu germà si en Leifur es va poder casar amb la princesa de les foques o no, però això ja és una altra història, la d'«En el país de les foques». Demaneu que, per parelles, s'imaginin com deu ser aquesta història i que la expliquin a la resta de la classe.
- En relació amb el tema de les foques, els podeu ensenyar la poesia de Josep Carner, «La foca»¹²:
  - Si la mireu bé, la foca
que avança damunt les neus,
quan veieu potes tan breus
se us acut: —I com es moca?
- Per conèixer més coses d'Islàndia porteu a la classe algun llibre que en parli, per exemple *Úa. Jo vinc de Reykjavík*¹³ i feu que busquin informació sobre els temes

¹² CARNER, Josep. *Museu zoològic*. Barcelona: Barcanova, 1998; pàg. 41. (Sopa de Llibres; 19)

que els interessin i que han anat sortint al llarg de les converses, o bé llegiu-los petits fragments sobre les característiques d'aquest país.

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÈS DE LA LECTURA

- **(Activitat 15 del quadern per a l'alumnat.)** Feu un repàs dels tres nens protagonistes de les històries: en Pau, en Soka i la Vidgís. On vivien, quines sopes menjaven, què preferien, què deien, quin conte els expliquen, etc.
- Presenteu a la classe altres llibres que tingueu a la biblioteca de l'escola –o que pugueu demanar a la biblioteca pública– que tinguin relació amb la sopa (a l'apartat 3.4 en trobareu una selecció). En petits grups, llegeixen un d'aquests contes i se'l preparen per explicar-lo a la resta de la classe.
- Quins contes coneixen en els quals a la protagonista agradi (o no) la sopa: la Rínxols d'Or, la Mafalda, etc. Feu-ne un recull.
- Mireu el vídeo *La cuina dels titelles: La Rínxols d'or*¹⁴. En aquesta pel·lícula, la Rínxols d'Or és la convidada dels titelles i ensenya a fer una sopa de meló, ni gaire freda ni gaire calenta, al punt just, que pot servir d'introducció per a la proposta següent.
- **(Activitat 16 del quadern per a l'alumnat.)** Proposeu de fer un recull de receptes de sopes. Cadascú explica la sopa que més li agrada i elabora la fitxa corresponent del quadern. Per poder explicar bé la recepta, cal que demanin ajut a l'adult que sap fer la sopa. Amb totes les receptes recollides podeu fer un llibre per a la classe o per a la biblioteca de l'escola.
- Feu que s'apreguin alguna endevinalla, refrany, embarbussament, etc. relacionat amb el tema principal dels contes En trobareu exemples a l'annex 1).
- També podeu proposar que s'apregui la cançó «En Joan ve de la cuina» (vegeu l'annex 1).
- Prepareu una petita representació dels contes treballats. Feu tres grups a la classe; cada grup se'n prepara un. Els grups s'han de posar d'acord per preparar la representació: es reparteixen els personatges, llegeixen entre tots el text que han de dir, cadascú s'ha d'aprendre de memòria la part del text que li toca i preparar-se algun element que el caracteritzi, preparen un decorat, etc. Un cop tot estigui muntat i assajat, podeu fer les representacions per a les altres classes.
- Que als nens i nenes no els agrada la sopa és un tema recurrent en la literatura infantil. Aquest també és el cas de *27 contes sorprenents*¹⁵, que és la història d'un nen que no es volia menjar la sopa i la mare cada nit li explica un conte sorprenent perquè es distregui i, així, se la mengi. Si el tema ha despertat prou interès, podeu aprofitar per llegir aquests contes en veu alta a la classe.

¹³ MATTHÍASDÓTTIR, Úa. *Jo vinc de Reykjavík*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2003. (Jo vinc de...; 3)

¹⁴ Disponible a: <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=32997&p_ex=sopa&p_niv=2219&p_tip=VIDEO>.

¹⁵ WÖLFEL, Ursula. *27 contes sorprenents*. [Il·l. Teresa Martí] Barcelona: Cruïlla, 2003. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 110)

4. DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA

4.1. PER AL PROFESSORAT

- «Oh la bella sopa!». Selecció de Miquel Desclot. [Il·l. Mercè Galí] A: *Poesies amb suc. Antologia de poesia per a infants*. Barcelona: La Galera, 2007; p. 43-60.

4.2. PER A L'ALUMNAT

- AIXELÀ, Daniel. *Vint-i-quatre receptes d'arreu*. [Il·l. Jordi Avià]. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Contes d'Arreu; 9)
- BAKER, Lucy. *Foques*. Barcelona: Barcanova, 1992 (Animals en Acció)
- «Benín: visc en un poble sobre l'aigua». A: *Reporter Doc* (febrer 2006), núm. 134; p. 41-45.
- *Foques*. Barcelona: Cruïlla, 1991. [imatges naturals]
- HOLLYER, Beatrice. *Tothom a taula: què mengen els nens i nenes del món*. Barcelona: Intermón Oxfam, 2004.
- *La cuina dels titelles: La Rínxols d'or* [en línia]. Disponible a: http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=32997&p_ex=sopa&p_niv=2219&p_tip=VI_DEO
- LUNA, Gonçal. *Les foques*. [Fot. Iñaki Relanzón] *El Tatano, el Cavall Fort dels Petits* (gener 2009), núm. 37; p. 18-21.
- MATTHÍASDÓTTIR, Úa. *Jo vinc de Reykjavík*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2003. (Jo vinc de...; 3)
- TOMÀS I GUILERA, Jordi. *Lenessú: jo sóc de Benín*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2003. (Jo sóc de...; 8)

4.3. ALTRES CONTES DE SOPES

- BOIX, Xesco; ARA VA DE BO. *Sopa de pedres* [enregistrament sonor]. Sabadell: PICAP, 2008.
- CRESPO, Amaia. *La sopa de lletres*. [Il·l. Ramon Pla] Caldes d'Estrach: Edicions del Pirata, 2006.
- COOPER, Helen. *Sopa de carbassa*. Barcelona: Joventut, 1998.
- LOBEL, Arnold. *Sopa de ratolí*. Barcelona: Kalandraka, 2004.
- *Rínxols d'Or*. (Adaptació de Marta Mata.) [Il·l. Arnal Ballester] Barcelona: La Galera, 2001. (Popular; 4)
- VAUGELADE, Anaïs. *Sopa de pedra*. Barcelona: Corimbo, 2001.
- WÖLFEL, Ursula. *27 contes sorprenents*. [Il·l. Teresa Martí] Barcelona: Cruïlla, 2003. (El Vaixell de Vapor. Sèrie Blava; 110)

Annex 1. ALGUNS TEXTOS DE LITERATURA ORAL¹⁶

➤ **Cantarella per saltar a corda:** Sopeta una, sopeta dues, sopeta tres...

➤ **Embarbussament:** El qui sopa sopa es pensa que sopa i no sopa.

➤ **Endevinalla**

Quin és el menjar
en què es menja més pa?

(La sopa)

➤ **Joc de dits**

Aquest és el pare,
aquesta és la mare,
aquest fa les sopes,
aquest se les menja totes
i aquest fa: - piu-piu,
que no n'hi ha pel caganiu?

➤ **Refrany:** Qui menja sopes se les pensa totes.

Trobareu més refranys a: <<http://refranyer-tematic.blogspot.com/2009/12/brou-sopa-escudella-caldo.html>>

➤ **Cançó: «En Joan ve de la cuina»¹⁷**

En Joan ve de la cuina,
uh, uh, uh! ah, ah, ah!
En Joan ve de la cuina
carregat amb el sopar.

En Joan porta la sopa,
uh, uh, uh! ah, ah, ah!
En Joan porta la sopa
i al damunt un tros de pa.

Mentre ell menja la sopa,
uh, uh, uh! ah, ah, ah!
Mentre ell menja la sopa
un gossot li pren el pa.

Si en Joan empaita el «quisso»,
uh, uh, uh! ah, ah, ah!
si en Joan empaita el «quisso»
és segur que el bordarà.

Val més que es mengi la sopa,
uh, uh, uh! ah, ah, ah!
Val més que es mengi la sopa
i que deixi córrer el pa.

¹⁶ AMADES, Joan. *Folklore de Catalunya. Cançoner*. Barcelona: Selecta, 1982. (Biblioteca Perenne; 15)

¹⁷ Popular suïssa. [Trad. Mn. Antoni Batlle] *L'Esquitx. 41 cançons per a infants*. Barcelona: Dinsic, 2000.

Annex 2. CONTES DE SOPA DE NIT

Sopa d'arròs núm. 1.127

Lloc: Bagastrà, comarca de la Selva (Catalunya)

Títol: LA BRUIXA DELS DIUMENGES

L'àvia Conxita tanca el foc dels fogons i posa a refredar un plat de sopa d'arròs i fideus per al seu nét, en Pau. És l'hora de sopar d'un dia fred de començaments de tardor. L'aire du parfum de bolets i molsa. A en Pau no li agrada la sopa d'arròs i fideus. S'estimaria més un bon plat de patates fregides i un parell de salsitxes amb salsa de tomàquet.

—Si et menges la sopa tu tot solet —diu l'àvia Conxita al seu nét—, t'explicaré un conte.

—Quin? —preguntava en Pau, enflairant la sopa de lluny.

—Que el saps aquell del nen que es va quedar petit petit perquè mai no volia menjar sopa?

—Àvia! —va protestar en Pau—. Això no és cap conte!

—Entesos. Doncs te n'explicaré un altre.

Vet aquí que una vegada, en una masia dels afores del poble, hi havia una família de pagesos que, des de feia temps, estaven amargats per una cosa molt misteriosa que els passava. Cada vegada que volien mudar-se, posem pel cas, anar a missa els diumenges, assistir a un funeral o a un bateig, o anar a ballar a la festa major, no trobaven la roba de mudar enlloc. Bé prou que la preparaven amb temps al cim del llit, ben neta i planxada, però, a l'hora de marxar, els vestits bons havien desaparegut com per art d'encantament. I la gent de can Pelleringa, que era com s'anomenava la masia, arribaven als llocs amb una fila que era la riota de tothom, vestits i calçats amb la roba de trastejar, ben bruta i apedaçada. A mitjanit, els vestits nous tornaven a ser al cim dels llits, però ja havia passat l'hora d'anar a missa o a ballar.

El noi gran de can Pelleringa, en Galderic, festejava una noia molt eixerida de la vila, la Mariadelapau, i n'estava fis al capdamunt d'aquell fet lamentable i misteriós, perquè resulta que la Mariadelapau no havia pogut veure mai el seu xicot mudat i ben clenxinat. Sempre que s'havien trobat, fins i tot ballant la sardana al mig de la plaça el dia del sant patró, en Galderic anava amb les robes de munyir les vaques, calçat amb els esclops i amb una ferum al cim de fems i de suor, tot barrejat, que feia que més d'un i més de dos fugissin del seu costat i se n'annessin a ballar la sardana a l'altra punta de la rotllana.

—No t'hi amoïnis —li deia la Mariadelapau en veure la cara de pena del seu xicot—. Jo ja m'ho crec, que tens robes netes i bones per mudar-te.

Però passaven els dies i els mesos i, lluny d'arreglar-se, la situació de can Pelleringa empitjorava per moments. A més de no trobar mai la roba de mudar, els diumenges i els dies de festa van començar a trobar a faltar el menjar. Quan tornaven de missa, en lloc dels canelons, del pollastre amb samfaina o del sofregit per a l'arròs que la mestressa havia deixat a punt, hi trobaven llenties, fesols o patates bullides amb pela, que era el que solien menjar de diari.

I no hi feia res que algú es quedés per vigilar perquè mai no veien ningú. De cop i volta, el menjar del diumenge ja no hi era i, als fogons, s'hi coïen les llenties, els fesols o les patates amb pela.

Un dia, cansat de no poder menjar mai canelons ni pollastre amb samfaina però, sobretot, fart i cuit de semblar sempre un rodamón, en Galderic se'n va anar a veure un curandero molt famós que vivia tot sol en una barraca prop del naixement de l'Onyar que, de tots els rius que passen per Bagastrà, n'és el més important. Que el curandero vivís tot sol no és ben bé cert. Li feien companyia un gat negre, un mussol amb una sola orella i un rat-buf.

—Què és un rat-buf, àvia? —pregunta en Pau, amb la boca plena de sopa.

—És una rata d'aigua i, anys enrere, el riu n'anava ple —li contesta l'àvia.

—Ecs —fa en Pau.

El curandero es passava el dia fent pocions d'herbes i receptant coses per curar enyoraments, coragres, esllomadures, hemorroides, penellons, picades, mals de queixal, singlot, sobresalts i mil patiments més. Per curar un enyorament, posem per cas, aconsellava anar nou dies seguits a la vora de l'Onyar i tirar-hi nou pedretes seguides mentre recitava: «Aigua del riu, aigua d'Onyar, emporteu-se'n l'enyor, que em vull curar».

—Què et passa, Galderic? —va preguntar-li el curandero així que el va veure arribar—. Fas mala cara.

—I quina he de fer, sinó, si no puc anar mai mudat ni menjar canelons? —es va queixar el pobre noi i, tot seguit, li va explicar amb pèls i senyals totes les desgràcies que estaven passant a can Pelleringa.

—Sembla cosa de bruixes —va rumiar el curandero—, però no n'havia conegut mai cap que fes això. Per aquests verals, n'hem tingut de tota mena. Bruixes que enviaven calamarsa cada dos per tres, que tiraven rocs als pous perquè no se'n pogués treure aigua, que podrien les collites i que convertien les gallines en gats i les vaques en coloms. Però que amaguessin les robes del diumenge i es mengessin els canelons, no. Mai.

I, seguit de prop pel gat negre, pel mussol sense orella i pel rat-buf, se'n va anar a consultar uns llibrots que tenia al costat dels fogons. Hi va estar molta estona, tanta que en Galderic ja es pensava que s'havia ben descuidat d'ell. Al cap d'unes quantes hores, el curandero va exclamar:

—Em sembla que ja ho tinc! —I li va donar quatre consells al jove, que se'n va anar cap a casa la mar d'esperançat.

L'endemà era dissabte, però a can Pelleringa van fer com si fos diumenge. Es van preparar els vestits de mudar i la mestressa va fer una vedella amb bolets que era per llepar-se'n els dits. I, des que es van llevar, que tots cridaven ben fort coses com ara:

—I quin dia de diumenge més clar que en tenim avui!

—Què ens dirà el mossèn al sermó?

—Quina pinta que fan aquests bolets! Com es nota que avui és diumenge!

En aquestes estaven i, de cop i volta, en Galderic va veure una bruixa molt lletja que, pensant-se que ningú no la veia, se'n va anar de dret a les habitacions. Va arreplegar els vestits de diumenge de tothom i després va baixar a la cuina per transformar la vedella amb bolets en fesols. I, mentre ho feia, recitava això:

Pelleringa, pelleringa,
Mai no vestiràs en diumenge

les robes noves de trinca
ni endraparàs bones menges.

Però, així que els de can Pelleringa ho van sentir, van parar de fer veure que no la veien i la van perseguir amb pals i bastons per fer-la fora de casa.

—Bruixa dels diumenges! —cridaven—. Et pensaves que no et veuríem, eh? Doncs avui és dissabte i t'hem enganyat! Fuig de casa i no tornis mai més! —I la bruixa se'n va anar comes-ajudeu-me i mai més no se'n va tornar a saber res.

—I per què feia aquestes malifetes en diumenge? —vol saber en Pau, que ja s'ha acabat tota la sopa.

—Doncs es veu que aquella bruixa havia estat enamorada d'un masover molt ben plantat que havien tingut feia temps a can Pelleringa i, com que el noi li havia donat carbassa un diumenge, havia promès que mai més ningú no sortiria mudat d'aquella casa un diumenge ni menjaria el menjar de diumenge.

—I els dies que no eren diumenge no era invisible?

—No, i per això la van poder enganyar.

—Hi ha bruixes, àvia, que fan les malifetes en un altre dia, en un dissabte o en un divendres?

—I tant que sí! Si demà et menges la sopa tan de pressa com avui, t'explicaré el conte de la bruixa dels dilluns.

Al llibre del senyor Quecaminadenits, el conte de «La bruixa dels dilluns» és el conte de sopa de mandonguilles núm. 195, i l'àvia Conxita el va explicar a en Pau l'endemà mateix.

Sopa de peix núm. 74

Lloc: Steingrímur. Costa nord d'Islàndia (Europa)

Títol: LA PRINCESA DE LES FOQUES

En Grimor i la Vigdís són germans. En Grimor ja té setze anys i la Vigdís, tot just quatre. Cada vespre, mentre esperen que els pares tornin de la fàbrica de conserves del port on treballen, en Grimor dona el sopar a la Vigdís. Avui li ha preparat una sopa de peix amb musclos, gambes i trossets de bacallà. Fa una olor boníssima però la Vigdís diu que li agradarien més un parell d'ous ferrats.

A part nord d'Islàndia, des dels primers dies de maig fins a l'acabament de juliol, el sol, a les tardes, quan s'acosta a l'horitzó, en comptes d'acabar de baixar, remunta poc a poc de nou cap al cel. Només se'n va uns minuts a la una de la matinada. Al cap d'un quart d'hora torna a sortir, tan tranquil. La nit, doncs, tan sols dura quinze o vint minutets de no-res.

Avui és el primer dia de juny i, a Steingrímur, a les nou del vespre, és ben clar. Però, malgrat tot, en Grimor ha cuinat, com sempre, la sopa de nit.

—Treu-me els musclos —diu la nena, remenant la sopa amb la cullera.

—No, que alimenten molt.

—No me'ls menjaré —insisteix la Vigdís.

—I si t'explico un conte? —insinua en Grimor.

—Quin? —fa la Vigdís, canviant un pèl la seva actitud intransigent.

—Què et sembla el de la història d'en Leifur i la princesa de les foques?

—Va bé.

Doncs vet aquí que, fa més de mil anys, el víking Ingólfur va arribar a Islàndia fugint del cruel rei del seu país, Harald I de Noruega. Ingólfur havia embarcat amb la família, els esclaus, el bestiar i totes les seves pertinences i, després de dies i dies de navegar per les aigües gelades del nord de l'Atlàntic, va arribar a les costes islandeses. Com que li van agradar molt, es va construir una bona casa i s'hi va quedar.

Ingólfur tenia un esclau jove, anomenat Leifur, que ja n'estava tip i cuit, de ser esclau, i desitjava la llibertat amb tota la força del seu cor. Cada dia de bon matí, abans de començar la feina, en Leifur se n'anava fins a un penya-segat obert al mar i sospirava fort mentre contemplava els frarets que volaven lliures i les foques que jeien, felices, sota el tímid sol de l'estiu. I cada vespre, abans d'anar a jòc, feia el mateix. Però en Leifur no tenia res de res per poder fugir, ni una trista moneda, ni una barca petita per anar-se'n mar enllà, ni uns vestits com cal, ni un mapa que li assenyales el camí de la llibertat. I el pobre esclau, mentre somniava ser lliure com els frarets i les foques, es pansia més i més.

Una tarda, mentre observava un grup de foques que jugaven a les roques, es va adonar que, enmig del grup, hi havia una noia d'una increïble bellesa. Els seus cabells eren com una cascada de fils d'or que lluien intensament sota la llum dels sol. El seu cos era ondulat i els seus moviments, suaus. Tenia un somriure encisador i, de lluny, en Leifur li endevinà uns ulls preciosos. Se'n va enamorar a l'instant. Dels ulls i de tota la resta.

I quina no va ser la seva sorpresa, quan, al cap d'una estona, des de darrere la roca on s'havia amagat per poder-la contemplar millor, va veure com la noia dels cabells d'or se n'anava fins a un racó, recollia una mena de vestits arrugats i grisos del terra, se'ls posava i quedava convertida a l'instant en una foca igual que les altres foques del grup.

—No és una noia de veritat! —es va sorprendre en Leifur—. És una foca!

Aquella nit, l'esclau no poder dormir. Només pensava en allò que havia vist a la tarda i no hi entenia ben res. L'endemà, de bon matí, parapetat en el seu amagatall, va veure de nou la noia i com, al cap d'una estona, es tornava a transformar en foca.

—I què passaria si un dia no es posés els vestits de foca? —va començar a rumiar en Leifur a totes hores—. Potser es quedaria sempre més amb l'aparença de persona i jo m'hi podria casar.

I tan enamorat estava d'aquella criatura misteriosa, que una tarda va decidir fer una petita trapelleria. Va baixar pel penya-segat sense fer soroll i, poc a poquet, es va acostar al lloc on hi havia els vestits de foca de la noia. Va agafar-los amb molt de compte i se'n va tornar corrents al seu amagatall.

Quan la noia va voler vestir-se, no va poder. Es va posar a buscar, neguitosa, entre les roques i, mentrestant, s'anava fent fosc. Era el mes de setembre i, el setembre, a Islàndia, sí que hi ha nit.

—Haig de trobar-los abans que sigui fosc! —cridava la noia, desesperada.

—Oh, princesa! —va exclamar una de les foques—. No podreu tornar mai més amb el vostre poble, si no els trobem abans que caigui la nit.

I tan tristes semblaven, les foques i la noia, que en Leifur es va penedir del seu acte i, des de dalt del penya-segat, va llençar els vestits de la noia cap al lloc on era. La noia els va recollir de seguida, se'ls va posar i va tornar a ser una foca com les altres. En mirar cap amunt per veure qui li havia tirat els vestits, no va veure ningú.

En Leifur se n'havia nat corrents cap a la casa del seu amo, trasbalsat per tot el que havia descobert. No es podria casar mai amb aquella criatura bellíssima. Era una foca i sempre ho seria. No hi havia res a fer.

Malgrat tot, l'endemà va anar de nou al penya-segat.

Abans que ell, però, hi havia arribat dos galifardeus, fills del víking Ingólfur, que en Leifur no podia veure ni en pintura. Eren arrogants, cruels, vanitosos, burletes i lladregots. Sempre estaven fent dolenteries i el seu pare mai no els castigava.

En Leifur va veure com arplegaven les robes de la noia i com, en fer-se fosc, se'n reien d'ella i dels seus precés.

—Sisplau, me les heu de donar —implorava la noia— o no podré tornar mai més amb el meu poble.

—Doncs queda't en el nostre, de poble —li contestaven mentre passaven les robes d'un a l'altre per l'aire—, i així ens divertirem més.

En Leifur, sense pensar-s'hi, va baixar corrents cap al mar. Va donar un parell de plantofades als dos vailets i, ràpidament, va tornar les robes a la noia que, a l'instant, es va transformar en foca i va desaparèixer enmig de les aigües.

—El nostre pare el castigarà severament, Leifur —li van dir els nois mentre s'eixugaven uns rajolins de sang que els sortien del nas—. Has pegat els fills del teu amo i això és una falta molt greu. Ara mateix anem a explicar-li-ho.

En Leifur es va quedar a les roques, molt trist, mentre contemplava el rastre que havien deixat les foques mar endins. Si mai havia pensat que l'Ingólfur li donaria la llibertat, aquella tarda ho havia espatllat tot.

I mentre estava immers en aquests pensaments tan negres, va sentir una veu molt a prop seu, una veu dolça que li deia:

—Vols venir amb nosaltres, Leifur? Aviat arribarà l'hivern i hem d'anar cap a aigües més càlides. Deixa'm que t'ajudi a buscar la llibertat a canvi del que has fet per mi.

En Leifur va mirar la princesa de les foques, que era qui li parlava amb tanta gratitud. I, al capdavant, agafat al llom de les foques, se'n va anar a cavalcar pel mar en busca de la llibertat.

—I es va poder casar amb la princesa de les foques o no? —pregunta la Vigdís al seu germà just quan es menja l'últim musclo de la sopa.

—Això t'ho explicaré demà.

—No te'n descuidaràs pas?

—De cap manera.

L'endemà, en Grimor va explicar a la Vigdís el conte de sopa de peix núm. 75 del llibre el senyor Quecaminadenits, que es diu «En el país de les foques».

Sopes dolces núm. 525: sopa de moniato

Lloc: Oué, interior de Benín (Àfrica occidental)

Títol: L'OCELL DE LA SET

A Oué, poblat de la vora del riu Ouémé, les dones, a la tarda, s'han aplegat per anar a recollir moniatos per sopar. La Gurma n'ha fet sopa i, en començar a caure la nit, asseguda davant la seva cabana de canyes i branques, la dóna als seu fill petit, Soka.

En Soka no té ganes de menjar sopa de moniato. Primer, perquè no és pas que li agradi gaire i, després, perquè quan la mare era a buscar moniatos, a la tarda, s'ha fet un fart de cacauets.

—Vinga, Soka, que no et faràs mai gran, si no menges sopa —li diu la Gurma amb tota la paciència del món—. I, si no creixes, no podràs ser patró ni fer camins a l'aigua.

Perquè en Soka sempre diu que, quan sigui gran, vol ser patró de barca, d'aquestes que naveguen pel riu Ouémé i que veu passar cada dia, amunt i avall, carregades de gent i de paquets, deixant darrere seu un rastre brillant, com un camí damunt de l'aigua.

—No tinc gana —replica en Soka—. Ja me la menjaré demà, la sopa. I, segur que, si me la menjo demà, em faré igual de gran que si me la menjo avui.

—Em sembla que no tant, fill —li diu la Gurma, amb una punta de picardia— Si en menges una mica, t'explicaré el conte de l'ocell de la set.

I, com que en Soka sap que aquest conte passa a l'Ouémé, el seu riu estimat, obre la seva boca de seguida i es menja la primera cullerada de sopa de moniato com aquell qui res.

Vet aquí que, fa molt i molt de temps, el riu Ouémé, que travessa més de mig país i dóna vida a moltes persones, es va assecar. De res van servir les danses i els càntics dels habitants dels poblats per on passava el riu, ni tampoc la vinguda de l'estació de les pluges. Perquè la pluja ja va arribar, sí, a principis de maig, com cada any, però, per més que plugués, el riu continuava tan sec com un desert. L'aigua que regalimava dels altiplans de la sabana desapareixia abans d'arribar al riu, com si s'evaporés. Tot plegat era un bon misteri.

Els patrons de la barca no podien fer arribar les mercaderies a la costa. I, en aquells temps tan reculats, no hi havia carreteres per on transportar les coses d'una banda a l'altra del país. D'aquesta manera, als habitants de la costa, que era on vivia el rei, no els arribaven els aliments tan necessaris com els moniatos, per exemple, o els cacauets, o el cafè. I els patrons de barca, en no poder treballar, s'arruïnaven més i més cada dia.

Davant d'aquesta situació tan delicada, el rei va prometre que faria construir un palau d'or enmig del palmerar més gran de la costa i el regalaria a qui aconseguís que el riu tornés a dur aigua.

Valents i atrevits guerrers vinguts de les més amagades zones del país van intentar resoldre l'enigma del riu sec. Van pujar fins al capdamunt de les muntanyes més altes per descobrir on s'amagava l'aigua. Van fer forats al terra per veure si el riu hi tenia camins secrets. Van construir pantans per retenir l'aigua de la pluja i dur-la després cap al riu. Van fer de tot, però l'Ouémé no s'omplia, i el rei, de moment, no aixecava cap palau d'or.

Mentrestant, un home molt vell que vivia en un dels poblats de la vora de l'Ouémé, no parava de dir que el riu no duria aigua de nou fins que no tornés l'ocell de la set.

—I quin ocell és, aquest que dieu? —li preguntaven els guerrers valents i atrevits.

—L'ocell que crida quan hi ha sequera —contestava l'home—. Els seus crits són tan esfereïdors que, per no sentir-lo, el senyor de la pluja li envia un xàfec perquè calli.

—I on és, ara, aquest ocell?

—Al seu cau, molt trist —va dir el vell.

—Per què?

—Perquè ha perdut la veu i només pot fer la feina a mitges; fa ploure però no pot omplir el riu.

Segons aquell home, l'ocell de la set havia sentit els laments d'una tribu del desert que feia mil anys que no havien vist ni una gota de pluja. I, sense pensar-s'ho dos cops, se n'hi havia anat volant i havia cridat com mai perquè hi plogués. I tant i tan fort havia cridat, que se li havia acabat la veu.

—I on és, el cau de l'ocell de la set? —insistien els guerrers.

—Us ho diré, si em prometeu regalar-me una habitació del palau d'or que us construirà el rei. Amb una habitació ja en faré prou.

Però aquells guerrers, a més de valents i atrevits, també eren mesquins i avars. I el volien tot per a ells, el palau. I, mentre no li prometessin una habitació, el vell no diria on s'amagava l'ocell de la set.

I així passaven els dies. I ni se sentien els crits de l'ocell ni es veia un trist fil d'aigua al riu. Les barques, mig colgades en el fang ressec, feien molta llàstima.

—Jo us donaré, no pas una habitació, sinó tot el palau, si em dieu on té el cau l'ocell de la set —va dir un dia un jove patró de barca a l'home vell—. Sense l'aigua del riu, la meua família i mil famílies més s'arruïnaran d'aquí a no-res.

—I no el vols per a res, doncs, el palau d'or? —va preguntar-li el vell.

—No hi podria pas fer de patró, en un palau —li va contestar el noi— I la meua barca és el que més m'estimo d'aquest món.

Llavors, el vell li va explicar que l'ocell de la set vivia a les Muntanyes Quegairebétoquenelcel. I li va preparar una poció de fulles de palmera escaldades amb una mica de mel perquè la donés a l'ocell quan el trobés.

—Li anirà bé per recuperar la veu —va afegir l'home.

L'endemà mateix, en Soka —que era així com es deia aquell xicot tan valent i de tan bon cor— va començar a fer camí cap a les Muntanyes Quegairebétoquenelcel. Però vet aquí que, a mitja pujada, una colla de guerrers que l'havien seguit li van barrar el pas, li van prendre la potinga de fulles de palmera i mel i el van deixar estabornit al peu d'una roca. Volien el palau per a ells tot sols i no permetrien que aquell patró de barca, que consideraven pàmfil i babau, els el prengués. Però l'ocell de la set, que ho havia vist tot des del seu cau, va envolar-se, decidit, per damunt d'aquells galifardeus i, després d'atacar-los per totes bandes amb les potes i el bec, els va agafar la potinga, se'n va beure un bon glop i va començar a cridar amb totes les forces de la seva gola. De seguida, el riu Ouémé, que naixia just al peu de les Muntanyes Quegairebétoquenelcel, va començar a omplir-se i a omplir-se i a omplir-se... I tant i tant es va omplir que els guerrers van ser arrossegats per aquelles aigües tan salvatges, i encara avui, ningú no sap on van anar a parar.

—I el rei va construir el palau a en Soka? —pregunta en Soka del nostre conte mentre s'empassa l'última cullerada de sopa de moniato—. I en Soka el va regalar al vell, tal com li havia promès?

—Sí i no —fa la Gurma, recollint el plat i la cullera.

—Sí i no no vol dir res, mare. L'hi va regalar o no? —insisteix en Soka.

—Diguem que sí, però que, abans, van passar més coses. I, si demà et menges la sopa tan bé com avui, te les explicaré.

—De debò?

—Sí.

Amb això, la Gurma es refereix al conte de sopa d'herbes núm. 1.114 que, en el llibre del senyor Quecaminadenits, es titula «El rei que no volia recordar la seva promesa de construir un palau d'or al palmerar més gran de la costa a qui fes que el riu Ouémé portés aigua i ell pogués tornar a beure cafè i menjar moniatos».

L'ATZUR MÀGIC DE L'ENIGMA

**Proposta de lectura
(cicle mitjà)**

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>L'atzur màgic de l'enigma</i>
Autora:	Dolors Garcia i Cornellà
Il·lustrador:	Ródez (Edgar Rodríguez Acebedo)
Editorial:	Cruïlla
Lloc de edició:	Barcelona
Any:	1990. 14a ed. 2005
Col·lecció:	El Vaixell de Vapor. Sèrie Taronja
Número:	31
ISBN:	84-7629-553-7

1.2 RESUM¹⁸

En Marc i els seus amics se'n van uns dies d'excursió a la vall del Silenci però, només arribar-hi, comencen a passar-los coses estranyes: s'esborren els camins de sortida de l'indret, se'ls aturen els rellotges, a un dels nois se li tenyeix de blau la camisa...

Segons la llegenda, a la vall hi ha un castell que pot contenir l'explicació de tots aquests fets. Els excursionistes van a visitar-lo, i hi troben un enigmàtic pergamí que, convenientment desxifrat, promet explicar tots els misteris.

Els nostres amics es veuran obligats a descodificar-lo, per retornar les coses a la normalitat i sortir de la vall. Per a aquesta tasca, han de recórrer a un altre personatge misteriós, un esparver que parla, però només els ajudarà fora del castell, perquè aquest no existeix i, per tant, tot el que els diu allà és fals. De la mateixa manera, tota la vall, inclosos els excursionistes, corren el risc de desaparèixer en la llegenda, com el castell, si no treuen l'entrellat de l'enigma a temps i no actuen per restablir l'equilibri a l'indret.

---

¹⁸ Pla lector Editorial Cruïlla [en línia]. Disponible a:
<http://www.plalector.cruilla.cat/ver_libro.aspx?id=33043&idInterno=ES25508>

1.3. QUÈ DIUEN D'AQUESTA OBRA?

La secció «Va de llibres»¹⁹ del portal edu365.cat, es recomana un llibre cada mes. De *L'atzur màgic de l'enigma* diu que:

Hi ha aventures que no s'obliden! I llibres que tenen un poder màgic: encomanar-te la por! Si voleu passar una peripècia de les grosses, llegiu-vos: L'atzur màgic de l'enigma, de Dolors Garcia i Cornellà.

Jo me l'he llegit aquest estiu i mireu-me la pota: encara tremolo! Me'l vaig endur a la platja, més que res per fer-me la interessant... Però, marramèu dels cels! Quin cangueli! Com més llegia més m'espantava! I entre tanta por i tants nervis, ai!, també em moria de riure! No us passa que quan teniu molta por també us agafen unes ganes incontrolables de riure?

Si voleu patir i gaudir alhora, apunteu-vos a la colla d'en Marc, el protagonista de la història: resulta que se'n van uns dies d'excursió a la vall del Silenci, en un refugi. Però en aquella vall passen coses molt estranyes: les ombres fan el que volen, els rius i les fonts s'assequen, les pedres rodolen soles muntanya avall i una boira espessa els embolcalla contínuament. I això no és tot! També hi ha un castell misteriós i un esparver que parla, i un enigma escrit en un pergamí... I només si resolen aquest enigma podran tornar a casa algun dia.

1.4. QUI ÉS L'IL·LUSTRADOR?

Ródez és el pseudònim d'Edgar Rodríguez Acebedo, artista visual, dissenyador gràfic i il·lustrador nascut a Colòmbia.

Ha dissenyat, escrit i dibuixat més de cinquanta llibres de literatura infantil, juvenil i d'adults, però la majoria de les seves obres estan publicades en editorials del seu país.

És docent en diferents universitats colombianes i també de Mèxic, Equador i els Estats Units.

Entre les seves distincions destaquen l'ingrés a la llista d'honor de l'IBBY, la White Ravens de disseny editorial d'Alemanya, i la Runner Up del concurs d'il·lustració Noma, al Japó.

Per tenir-ne més informació podeu consultar aquest web:

<<http://www.piedepagina.com/ilustradores/html/rodez.htm>>

---

¹⁹ *Va de llibres. El llibre del mes* [en línia]. Disponible a: <<http://www.edu365.cat/vadellibres/llibre/34/index.html>>

2. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

A través de la proposta de *L'atzur màgic de l'enigma*, l'alumnat de cicle mitjà pot treballar diferents estratègies de comprensió lectora i expressió escrita apropiades per aquest cicle, dins el currículum de llengües, en les dimensions comunicativa i literària.

S'ha triat aquesta novel·la de Dolores Garcia i Cornellà perquè és una narració de misteri, d'aventures i de colla. És una obra on els protagonistes, nens i nenes com els lectors, viuen en un marc conegut d'excursió de colònies, aventures, resolució d'enigmes, perills i misteris...; situacions que engresquen i desvetllen l'interès per saber què oferirà el text.

El llenguatge utilitzat és ric en vocabulari i expressions.

En aquest llibre l'autora construeix una història que combina el món fictici i el real. Fa viure als protagonistes, grans i petits, les mateixes situacions que explica una llegenda de la contrada. És un constant anar i venir entre realitat i ficció, que fa pensar si s'està vivint una experiència extraordinària o si, simplement, s'està somniant. Hi ha un narrador omniscient, en Marc, que explica els fets en primera persona:

No us enganyaré pas: per ser el primer cop que em decideixo a escriure una cosa tan llarga, estic força espantat. Però l'aventura que els meus amics i jo vam passar a la vall del Silenci va ser tan extraordinària que bé es mereix l'intent d'escriure-la.

Del context de la llegenda surten els personatges i elements imaginaris que ens trobem a la novel·la: l'esparver que parla, el gall blau, les pedres feres, els guardaombres, etc.

La incorporació de l'imaginari de la narrativa popular a través de la llegenda possibilita el coneixement de la literatura de tradició oral, el coneixement geogràfic i altres connexions significatives del text que ajuden a millorar-ne la comprensió.

Amb la lectura guiada i conjunta d'aquest llibre es fa la proposta d'una sèrie d'activitats per aprofundir en el sentit del text, practicar estratègies lectores i aprendre a interpretar el llenguatge literari, contingut propi de l'àmbit de llengües que afavoreix el desenvolupament de la competència comunicativa; també s'incorporen propostes que fomenten competències metodològiques com el tractament de la informació, la competència digital i la d'aprendre a aprendre, i competències personals.

Les il·lustracions d'en Ródez (en blanc i negre) acompanyen el text i possibiliten, per les característiques del dibuix, un procés de descobriment i reflexió, a través de la lectura de les imatges, i fer interpretacions d'alguns dels aspectes més imaginatius de la història.

Abans d'iniciar la lectura de *L'atzur màgic de l'enigma*, s'ha de fer una presentació de l'aspecte formal, del contingut i del propòsit de les activitats, de manera que l'alumnat conegui què llegirà i com, quan i per què farà aquesta activitat lectora compartida.

La introducció d'aquest llibre d'aventures i misteri es pot fer a partir de les propostes plantejades en els apartats «Propostes per conèixer l'autora» (p. 8) i «Motivació de la lectura» (p. 15) i de la relació del text amb les experiències prèvies com a elements de motivació a la lectura.

El text està organitzat en quatre capítols i un epíleg final:

- El primer capítol presenta qui són els principals protagonistes, la relació entre ells i l'escenari on es desenvoluparà la novel·la, que no és altre que el paisatge del *refugi del Mig* on van d'excursió. A la vegada, ja es comencen a produir successos estranys que prometen una bona aventura.

- Al segon capítol, «La llegenda de la vall del Silenci», els protagonistes entren de ple en uns esdeveniments misteriosos que connecten tot el que els està succeint amb els fets i personatges de la llegenda de la zona. És una història dins la història.
- En «El gran secret de l'esperver» s'inicia la investigació per descobrir allò que amaga la llegenda i la manera de resoldre l'enigma que troben.
- Al quart capítol, «Què has fet, Joel?», és on s'extreuen les conclusions sobre quines causes han motivat l'aventura i es desvetllen els misteris que han viscut.
- El breu epíleg final obre la possibilitat de tornar d'excursió al refugi del Mig, el punt de partida de la narració aventura, a fi de recuperar el pergami.

Per iniciar la lectura de cada capítol, s'han d'anar formulant preguntes als nois i noies que permetin fer anticipacions que estimulin la continuïtat de la lectura i la comprensió del significat.

S'ha d'anar creant expectació i obrint interrogants sobre la trama, els personatges o les accions que permetin fer suposicions sobre què passarà o com actuaran els personatges.

La lectura dels títols dels capítols també pot ser un motiu per fer prediccions sobre la història:

—Quin gran secret deu tenir l'esperver?

—Si un capítol es titula «Què has fet, Joel?», quèus sembla que pot haver fet?

La pròpia estructura narrativa (novel·la d'aventures i misteri) permet fàcilment formular preguntes en punts de la història on l'autora vol crear intriga i ambient enigmàtic. Fa servir la veu del narrador per introduir qüestions que es van plantejant alguns dels protagonistes o bé n'exposa al lector perquè hi reflexioni:

—*Per què se'n diu del Gall?* (p. 16)

—*Algú sap què és un atzur?* (p. 60)

Sí, ja ho sé. Sense voler, esteu traient conclusions. (p. 42)

Aquestes preguntes que els nens i nenes es trobaran al llarg del text poden aprofitar-se com a motiu per elaborar inferències, hipòtesis i anticipacions.

3. ACTIVITATS D'APRENTATGE

Per treballar aquest llibre s'han elaborat unes propostes didàctiques que relacionen diferents àrees del currículum i àmbits de coneixement: llengua i literatura, medi social i cultural, matemàtiques, educació en valors, comunicació audiovisual, etc., de manera que es faciliti la integració d'aprenentatges i el desenvolupament de les habilitats lingüístiques en un context comunicatiu. Aquestes activitats fomenten el gust literari i l'ús de procediments per comprendre de manera autònoma el que es llegeix.

S'ha tingut en compte l'ús de recursos digitals (pàgines web, documents audiovisuals, etc.) per incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació com una eina més que contribueix a l'aprenentatge.

Hi ha activitats plantejades per fer amb el grup classe i altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

3.1. ACTIVITATS DE CONTEXTUALITZACIÓ, ABANS DE LA LECTURA

- Presenteu el llibre a classe i feu hipòtesis o prediccions sobre el títol. Demaneu què els suggereixen les paraules: *atur*, *màgic* i *enigma*. Proposeu que les busquin al diccionari per complementar-ne el significat o saber-lo.
- Llegiu el resum de la contracoberta i proposeu que anticipin les respostes a les preguntes que planteja aquest text. Relacioneu els suggeriments que han fet amb la lectura dels títols dels capítols.
- A partir de la lectura de l'índex dels capítols, demaneu que facin prediccions sobre què passarà i en quin tipus d'aventura participaran els protagonistes d'aquest llibre.
- Comenteu el dibuix de la coberta i feu que parlin sobre els elements que hi surten: rellotge, gall, blau del fons... de manera que puguin expressar el que veuen. Expliqueu qui és l'autor de les il·lustracions.
- Proposeu que consultin informació sobre l'autora i l'il·lustrador.
- **(Activitat 1 del quadern per a l'alumnat.)** A les parts externes i internes del llibre, feu-los buscar les dades que es demanen a la primera proposta del quadern per a l'alumnat.
- Per encomanar les ganes de llegir, podeu presentar la pàgina «Va de llibres»²⁰, on trobaran unes quantes explicacions molt divertides entorn d'aquest llibre.
- Comenteu a classe si han llegit altres llibres d'enigmes o de misteri. Feu una relació dels títols que exposin i busqueu-los a la biblioteca de l'escola o a la pública.
- Inicieu vosaltres la lectura en veu alta del capítol fins a la frase de la pàgina 8: *Ho llegiu i, després, penseu-ne el que vulgueu.*

Converseu sobre la seva primera impressió de la novel·la:

- Pinta bé la història?
- Què en penseu?
- Us sembla que us agradarà? Per què?

²⁰ *Va de llibres. El llibre del mes* [en línia]. Disponible a: <http://www.edu365.cat/vadellibres/llibre/34/index.html>

3.2. ACTIVITATS PER FER DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

Capítol 1: «A la recerca del refugi del Mig»

- Aquest llibre té per protagonistes una colla d'amics que se'n van cinc dies de vacances a la vall del Silenci. Consulteu la informació sobre aquesta vall i localitzeu-la en un mapa. Per grups, comenteu les característiques que heu trobat:

<http://www.catpaisatge.net/fitxers/catalegs/CT/Memoria2/Unitats/M2_U7.pdf>

<<http://www.descobrir.cat/ca/fitxa-ruta.php?IDR=60>>

- Continueu la lectura fins al paràgraf de la pàgina 12: *A dos quarts de set, minut més minut menys, abandonàvem el poble.*

En aquesta part es van presentant tots els integrants de la colla. A mesura que van sortint els personatges, enumereu-los en una llista i distingiu quins són els grans i els petis de la colla.

- **(Activitat 2 del quadern per a l'alumnat.)** Feu que, per grups, es facin responsables de dos o tres personatges. Feu un mural gran amb els 16 protagonistes i incorporeu-hi la informació que aneu trobant de cadascun: nom, edat, relació amb algun altre, característiques...

A partir de la informació que tenen dels diferents personatges, demaneu que en triïn quatre, els dibuixin tal com se'ls imaginin físicament i en facin una descripció breu.

- **(Activitat 3 del quadern per a l'alumnat.)** A partir d'aquest paràgraf:

Un dia del passat mes d'octubre, en Bernat ens va venir a trobar tot esverat:

—Hi ha cinc dies de festa a final de mes i la Lena i els altres han programat una excursió! Jo m'hi apunto. I tu?

proposau que facin un calendari per a la classe on puguin anar incorporant el que van fent cada dia de l'excursió. En el full de treball, cadascú ha d'anar anotant allò que considera més important.

- Continueu la lectura fins al final de la pàgina 16. Feu observar que surten diferents topònims per indicar noms de lloc: Setzepedres; vall del Silenci; salt del Gall... Converseu sobre el perquè d'aquests noms:

—Per què creieu que se'n diu salt del Gall?

—Per què la muntanya es diu Setzepedres?

—Coneixeu altres noms de muntanyes que facin referència a les pedres?
(**Pedraforca**)

Aprofiteu per explicar què és un topònim i analitzeu les imatges del joc proposat a:

<<http://www.onomastica.cat/sites/onomastica.cat/files/jocs/nom-i-lloc/joc.swf>>

- Establiu hipòtesis sobre:

—Per què travessar el riu va ser tota una odissea?

—Com us ho imagineu?

—Què els deuria passar?

Després, continueu la lectura i contrasteu el que han comentat amb el que diu el text.

- Entre tots busquen la «passera» que la Lena assegurava que havia vist. Visioneu aquest vídeo per trobar el significat i el context de la paraula: <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=19298>

- **(Activitat 4 del quadern per a l'alumnat.)** A partir de la pàgina 20, feu que anotin algunes paraules que no sàpiguen què volen dir per buscar-les al diccionari. A partir de la definició que en Marc fa de *meandre*, proposeu que escriguin la d'altres paraules: *contrafort*, *nàufrag* i *odissea*.

- Llegiu el fragment de la pàgina 21:

El cel era tan tapat i els arbres que endevinàvem als extrems del prat devien ser tan espessos que era com estar dins d'una capsa, una capsa d'on algú n'havia tret el soroll i havia omplert de silenci.

Comenteu amb els nens i nenes de la classe quines sensacions els provoca aquest fragment.

- Continueu la lectura fins al final de la pàgina 25: *Em pensava que havíem tornat tots. No anava amb tu, Marc?*

Feu que estableixin hipòtesis sobre què li pot haver passat, a en Joan Marc.

- Seguiu la lectura fins al paràgraf de la pàgina 31:

[...] *i, després, amb posat d'actor de segona fila va dir:*

–Amics meus, mireu-me bé. Us trobeu davant d'un mag.

Proposeu que, per equips, s'imaginin el que creuen que explicarà en Joan Marc. Feu que un nen o nena de cada grup actuï de portaveu. Després de les explicacions que hagin fet, trieu entre tots quina és la més possible.

- **(Activitat 5 del quadern per a l'alumnat.)** Acabeu de llegir fins al final del primer capítol. En acabar la lectura, recapituleu sobre tot el que s'ha llegit fins ara i recordeu les aventures i coses rares que han passat a la colla excursionista. En el quadern, poden recollir el que els faci més gràcia, més por o més emoció, de tot el que els ha passat fins ara.

Capítol 2: «La llegenda de la vall del Silenci»

- Comenceu la lectura del segon capítol fins al final de la pàg. 42. Feu una conversa sobre si coneixen alguna altra llegenda i comenteu perquè és una llegenda i no un conte.

- **(Activitat 6 del quadern per a l'alumnat.)** Proposeu que, igual que la colla fa, els nens i nenes de la classe aportin les seves pròpies conclusions i anotin al quadern alguna cosa que només passa a la llegenda, alguna que només els ha passat a la colla i alguna que els ha passat que lligui amb la llegenda.

- Continueu la lectura fins al final de la pàgina 46. Després, escriviu en el calendari-mural el resum del més important que ha passat a la colla el primer dia.

- **(Activitat 7 del quadern per a l'alumnat.)** A la pàgina 47 en Marc explica què fan quan es desperten el divendres al matí. En aquest fragment surten força paraules que fan referència a la natura: *prat*,

boira, font, rierol, meandres, riu, vall, marges... Proposeu que primer, per parelles, facin una llista de totes les paraules que trobin d'elements naturals, per després poder-les buscar a la sopa de lletres.

- Feu la lectura des de la pàgina 47 fins a la 54 on diu: *I una estranya circumstància esdevingué, aleshores, dins el refugi.*

Inicieu una conversa sobre situacions que els han fet por, perquè els vostres alumnes expressin aquesta emoció.

- Recordeu d'anar omplint el mural amb les característiques dels personatges que van sortint a la narració: Esteve, Sergi, etc. Observeu els trets de personalitat de cada protagonista i feu que expliquin amb qui s'identifiquen pels seus gustos, manera de ser, etc.

- **(Activitat 8 del quadern per a l'alumnat.)** En Ramon i l'Oriol diuen que han trobat el castell i expliquen com és. A partir de les seves explicacions, proposeu que dibuixin el castell tal com se l'imaginin.

- Seguiu la lectura fins al paràgraf de la pàgina 56:

Però vam decidir que, aquella nit, no hi aniria ningú més. I que, l'endemà, ja en parlaríem.

Feu los recordar i anotar al calendari-mural totes les coses que han passat durant el divendres, el segon dia d'excursió.

- Continueu fins la pàgina 62 on diu:

En Joel se'ns va afegir i els altres van decidir anar-se'n al refugi i començar a preparar el sopar per aprofitar el temps.

Parleu sobre:

- ✓ Si saben què és un enigma.
- ✓ Què en pensen, de l'enigma que han llegit.
- ✓ Què representa.
- ✓ Què deu voler comprovar l'Úrsula.
- ✓ Quina relació té amb la llegenda.

- **(Activitat 9 del quadern per a l'alumnat.)** Després de llegir l'enigma, proposeu l'activitat del quadern on han de completar les paraules que hi falten.

- **(Activitat 10 del quadern per a l'alumnat.)** Les endevinalles populars defineixen o descriuen coses, de manera que plantegen enigmes fàcils de resoldre. En el quadern de treball n'hi ha quatre que fan referència a alguns elements presents a l'enigma de l'Atzur Màgic: l'aigua, el riu, el gall i l'ombra.

- **(Activitat 11 del quadern per a l'alumnat.)** L'Esparver Xerraire quan parla amb l'Úrsula li anomena uns personatges fantàstics, els Guardaombres i els Menjaigües. Feu que, amb la combinació de paraules, n'inventin de nous i en representin un en el quadern.

- Acabeu la lectura del segon capítol i feu-los preguntes sobre si:

- ✓ L'Úrsula aclareix alguna cosa en la conversa amb l'esparver.
- ✓ L'esparver els dóna pistes per resoldre l'enigma.
- ✓ L'esparver sap més coses de les que explica.

- ✓ Per què s'amoïna en Joel.

Recordeu d'anar anotant el més important del que ha passat durant el dissabte en el calendari d'aquests cinc dies de vacances.

Capítol 3: «El gran secret de l'esperver»

- **(Activitat 12 del quadern per a l'alumnat.)** Per saber més coses de l'esperver visioneu el vídeo de *L'esperver cendrós*:
<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=29065&p_ex=esperver&p_num=3>

Després, feu-los explicar les característiques que exposa el vídeo i compareu-les amb les que explica la història de l'Esparver Xerraire. Feu-los verbalitzar en què s'assemblen i en què es diferencien.

- Inicieu la lectura del capítol amb una lectura individual fins al final de la pàgina 72, que en Sergi pregunta:

—*I què en penseu, de tot això? –va voler saber en Sergi—. És real o ho somniem?*

Poseu en comú què en pensen ells. Creuen que és real o ho somniem? Per què?

- Continueu la lectura fins a la pàgina 78, on demanen a l'esperver que els confii el seu secret. Pregunteu si:

- ✓ Creuen que els dirà el secret.
- ✓ El podran fer sortir fora del castell.
- ✓ Com ho farien ells per fer-lo sortir.

Feu-los comprovar si són certes les anticipacions que han fet de la història, avançant en la lectura fins a la pàgina 87.

- **(Activitat 13 del quadern per a l'alumnat.)** Demaneu que resumeixin el que els ha explicat l'Esparver Xerraire respecte als encanteris:

- Quins són els cinc encanteris que va fer l'amo del castell?
- Els cinc encanteris junts que van fer amb l'amo?

- **(Activitat 14 del quadern per a l'alumnat.)** Demaneu, també, que rellegeixin les revelacions de l'esperver:

- Com es trenca l'equilibri de les forces?
- Què s'ha de fer per recuperar-lo?

I que escriguin els quatre secrets que els va explicar.

- Acabeu la lectura del capítol però, abans de començar el següent, proposeu que facin prediccions sobre què deuria fer en Joel per trencar l'equilibri. Quan ho deuria fer?

- Feu-los anotar al calendari-mural elaborat en un començament les accions més importants que els han succeït durant el diumenge.

Capítol 4: «Què has fet Joel?»

- Comenceu aquest capítol fent-los avançar la lectura fins a l'inici de la pàgina 94:

[...] *ens haurem de passar cent anys en un lloc que no existeix.*

Feu-los comprovar les prediccions que ja havien fet al final del capítol 3 amb els fets que s'expliquen a les primeres pàgines del capítol 4.

- **(Activitat 15 del quadern per a l'alumnat)** Continueu la lectura fins a la pàgina 97. Entre tota la classe, recordeu qui capitanejava cada grup, on van anar i què van fer. Demaneu-los que facin els quatre grups de nens i nenes de la colla, que recordin on van i què fan.
- Avanceu fins al final de la pàgina 100. Després, plantegeu l'organització de grups per representar el següent fragment, enregistrar-lo en vídeo i, en acabat, comentar el resultat de l'experiència:

Al cap d'una mica, vaig escoltar una fressa esmorteïda. Primer vaig pensar que eren els batecs del meu cor que m'anava a cent. Però després em vaig adonar que era alguna altra cosa. Era un sorollet suau, com les passes que fa algú quan s'acosta sense voler ser descobert. No hi veia ben res i estava molt espantat. Quan dubtava entre posar-me a cridar com un beneït per allunyar el que fos que se m'acostava o arrencar a córrer, es va encendre un llum a un parell de metres d'on era i algú va esclatar a iure com un ximplet.

—Si et veiessis la cara, Marc! Sembles un fantasma! —va xisclar en Bernat la mar de content, suposo que per haver-me trobat.

La distribució de tasques per poder fer l'enregistrament ha de permetre el repartiment de rols: càmera, narrador, actors (Marc i Bernat), efectes especials sons, ambientació, etc. i fer un treball de preparació quant al text i la dramatització.

- **(Activitat 16 del quadern per a l'alumnat.)** Després de llegir les pàgines que expliquen les peripècies d'en Marc i d'en Bernat fins que troben el gall, feu-los ordenar les frases que hi ha al quadern de l'alumne.
- **(Activitat 17 del quadern per a l'alumnat.)** Plantegeu que, a través de quatre vinyetes, resumeixin l'episodi del descobriment i la cacera del gall.
- Al final en Marc i la seva colla resolen l'enigma i retornen l'equilibri a la vall. Al llarg de la novel·la apareixen tots els elements claus per resoldre aquest problema. Proposeu de fer un resum de com han resolt el cas:

- Quin ha estat l'escenari on ha passat l'acció?
- Quines pistes han trobat per resoldre l'enigma?
- Qui els ha ajudat a resoldre'l?
- Qui ha estat el culpable que es desencadenessin tots els problemes?

- **(Activitat 18 del quadern per a l'alumnat.)** En acabar el capítol, quan tota la colla abandona el refugi del Mig, trobem la frase:

Lluïa un sol esplèndid. La vall del Silenci, sota aquell sol tan tebi, em va semblar preciosa.

Feu que portin o busquin imatges en revistes, fotografies de sortides familiars, bancs d'imatges... que els permeti representar aquesta estampa de bellesa.

- **(Activitat 19 del quadern per a l'alumnat.)** Llegiu l'epíleg «Per acabar...» on en Marc explica que encara no han tomat al refugi del Mig, però que qualsevol dia ho poden fer. Plantegeu a tota la classe que, en petits grups, pensin què farà la colla quan torni a la vall del Silenci. Proposeu que escriguin les idees principals de la seva nova aventura.

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÈS DE LA LECTURA

- Quan acabin la lectura del llibre, proposeu de fer-ne un de nou a partir de la llegenda que motiva tota la trama de la història. La llegenda (pàg. 37-42) es pot estructurar en cinc capítols:

- La presentació de la llegenda
- La visita del nen al castell
- La tornada a la vall
- Les coses que van passar
- La consolidació de la llegenda

Organitzeu la classe en grups de quatre o cinc alumnes, de manera que cada grup elabori un dels capítols, en busqui un títol adequat, expliqui què va passar, en faci els dibuixos, etc. Després, caldrà fer la portada i les cobertes, ordenar tots els capítols, relligar el llibre... i ja es pot posar a la biblioteca.

- **(Activitat 20 del quadern per a l'alumnat.)** Proposeu que s'imaginin que l'aventura d'en Marc i la seva colla ha arribat a orelles d'uns periodistes del diari del seu poble o ciutat i que volen fer-los una entrevista.

Per fer aquesta activitat, cada alumne o alumna es pot pensar les preguntes i escriure-les al full de treball. A continuació, s'organitzen dos grups, cada un posa en comú les preguntes que ha fet cadascú, les tria, tot mirant que n'hi hagin per a tots els personatges, i se les prepara per fer-les a l'altre grup.

Primer, un grup fa de periodistes i l'altre, de protagonistes de la història (cada component tria quin personatge li agradaria ser o bé es reparteixen a la sort). Després, s'inverteixen els papers i cada grup fa l'altre rol.

- L'enigma de l'Atzur Màgic pot motivar la lectura d'altres enigmes, per exemple, el conegut enigma de «L'esfinx», que forma part de la mitologia grega. El text d'aquest enigma el trobareu de forma resumida a l'annex 1. També el podeu presentar en format vídeo²¹.

²¹ *L'enigma de l'esfinx* [en línia]. Disponible a:
<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=7886&p_ex=enigma>

- Per parelles, feu que busquin 2 o 3 enigmes en els documents relacionats a l'apartat següent (4. «Documentació complementària») i que els escriguin en unes cartolines que prèviament haureu preparat. Poseu-los dins «la capsa dels enigmes». Dediqueu una estona del dia per resoldre l'enigma que hagueu triat a l'atzar.
- Propicieu una estona per jugar a jocs de taula que estimulen el raonament lògic. Feu que portin de casa jocs d'investigació i deducció tipus «Cluedo», «La herència de la tia Agata», etc.
- **(Activitat 21 del quadern per a l'alumnat.)** Els enigmes contenen una explicació que cal endevinar de la mateixa manera que els missatges escrits amb codis secrets (parlar al revés, afegir una síl·laba...) contenen una explicació que cal desxifrar. Proveu de fer missatges secrets amb tinta invisible o amb altres tècniques que conegueu.
- Seleccioneu alguna llegenda del vostre poble, ciutat, comarca, etc. Expliqueu-la tot remarcant la diferència que hi ha entre un conte i una llegenda. A l'apartat següent (4. «Documentació complementària») trobareu referències on buscar-les.

4. DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA

4.1. PER AL PROFESSORAT

- AMADES, Joan. *Les millors llegendes populars*. Barcelona: Labutxaca, 2009.
- *Històries i llegendes* [en línia].
Disponible a: <http://www.festa.cat/index.php?q=histories/lister_categories>
- *Mil anys de llegendes catalanes*. [Recop. Michel Cosem. II-l. Lluís Montañà i Bruno Pilorget. Trad. Pau Joan Hernández] Barcelona: Baula, 1999.
- *Senyor Enigma* [en línia].
Disponible a: <<http://senyorenigma.blogspot.com/search/label/Enigmes>>

4.2. PER A L'ALUMNAT

- BREZINA, Thomas. *Manual del detectiu*. Barcelona: Cruïlla, 2002. (La Penya dels Tigres).
- CERDÀ, Ximo. *El llibre dels enigmes*. [II-l. Albert Alforcea i Ximo Cerdà] Barcelona: Barcanova, 2009.
- JANÉ, Albert. *Hi havia un temps... Visió llegendària de Catalunya*. [II-l. Frederic Anguera et al.]. Barcelona: La Galera; Cavall Fort, 1995. (Cavall Fort; 15)
- JANÉ, Albert. «Llegendes del cel i de la terra». *Cavall Fort* (desembre 2004), núm. 1017-1018; p. 15-34.
- JANÉ, Albert. *La volta al món en vint llegendes*. [II-l. Frederic Anguera et al.] Barcelona: La Galera; Cavall Fort, 1995. (Cavall Fort; 18)
- JANÉ, Albert. *Si l'encerto l'endevino. Dossier dedicat als enigmes*. [II-l. Isa Feu] Barcelona: La Galera; Cavall Fort, 1994. (Cavall Fort; 4)
- *L'enigma de l'esfinx* [en línia]. Disponible a: <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=7886&p_ex=enigma>
- LECARME, Pierre. *El gran llibre dels detectius: enigmes, jocs, tests*. [II-l. Christophe Montagut] Barcelona: Zendrera Zariquiey, 2008.
- PRADAS, Núria. *Curs per a joves detectius*. [II-l. Miriam Mauer] Barcelona: La Galera, 2005. (Curs per a Joves)

4.3. ALTRES LLIBRES D'AVENTURES, MISTERI I COLLES

- BREZINA, Thomas. Barcelona: Cruïlla. (La Penya dels Tigres)
- FRIEDRICH, Joachim. Barcelona: Edebé. (Quatre amics i mig...)
- PRELLER, James. Barcelona: Baula. (Detectiu Puzzle)

ELS ENIGMES DE SEMPRE

enigma. Dita obscura i inexplicable; cosa el sentit obscur de la qual cal descobrir o endevinar; cosa obscura de la qual l'esperit cerca l'explicació. (Pompeu Fabra, *Diccionari General de la Llengua Catalana*.)

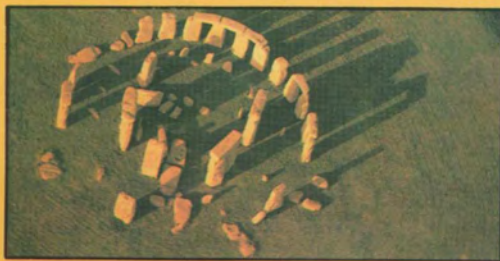
No direm pas que els enigmes siguin tan vells com l'home, però sí que el seu origen es remunta a temps molt reculats. Potser es podria afirmar que són tan antics com l'escriptura, o potser encara més: tot seguit que l'home primitiu es va iniciar en l'expressió plàstica —les pintures de les caveres, la decoració de la terrissa, etc.— devia, segurament, traçar signes i dibuixos amb una significació oculta, que només podien entendre ell mateix i un reduït grup d'iniciats.

QUÈ VOLIEN DIR?

Però, tot seguit, caldria fer algunes distincions. Hi ha enigmes que en el seu origen segurament no ho eren, que tenien una significació clara i transparent per a tothom, però al cap dels anys s'hi han convertit, perquè no ens ha arribat la notícia d'aquella significació original i no tenim dades que ens permetin comprendre-la, com és el cas de nombrosos fragments de llibres de tots els temps, de figures i símbols, signes i motius decoratius de les diverses arts plàstiques i fins i tot de moltes construccions arquitectòniques, com és el cas dels monuments megalítics.

STONEHENGE

Stonehenge, al comtat de Wilt, Anglaterra, és un dels monuments megalítics més importants i més coneguts d'Europa. El formen una sèrie de cercles concèntrics de pedres dretes o men-

hirs. Encara que sembla indiscutible que tenia un caràcter religiós, s'han proposat moltes interpretacions sobre la seva significació o la seva funció (entre elles la que assegura que era un calendari solar). Però el fet és que la construcció d'aquest monument és un enigma que potser no es resoldrà mai.

MISSATGES SECRETS

Hi ha d'altres enigmes, en canvi, que són voluntaris, és a dir, el resultat d'una intenció deliberada. En uns casos, amb el propòsit de comunicar un missatge que només pogués ser llegit o interpretat per un cert nombre de persones que tenien la clau de l'enigma, els membres del mateix grup, secta, partit o comunitat ideològica o religiosa de l'autor del missatge. En altres casos, l'enigma té només un propòsit de diversió o passatemps: són enigmes inventats perquè els altres els resolguin fent ús del seu enginy i de les seves facultats intel·lectuals. El conjunt d'aquests enigmes (endevinalles, xarades, mots encruats, etc.) formen el que s'anomena l'*enigmística*. L'enigmística ha estat practicada en el transcurs de tota la història, però a partir del segle XIX, sobretot a través de la premsa periòdica i de publicacions especialitzades, ha conegut un gran desenvolupament. Molt sovint, s'anuncia amb altres noms, com a *passatemps* o *entreteniments*.

La Bíblia, segurament el llibre més cèlebre i divulgat que existeix, fonament de la religió jueva i de la cristiana, conté nombrosíssims enigmes (sovint en forma de símbols, alegories, apòlegs i paràboles), de significació generalment profunda però en molts casos poc clara, no desxifrada. Entre els llibres que formen l'anomenat *Antic Testament* (primera part de *La Bíblia*) els estudiosos especialitzats en la seva interpretació compten dotze enigmes en el llibre d'Isaïes, trenta-quatre en el de Jeremies i dotze més en el d'Ezequiel. Pel que fa al *Nou Testament*, el més enigmàtic de tots és l'anomenat *Apocalipsi*, atribuït a sant Joan. Així mateix, en *El llibre dels Reis*, de l'*Antic Testament*, la reina de Saba (ella mateixa un enigma, perquè aquest regne de Saba no se sap pas on era), per provar la saviesa de Salomó, rei dels jueus, li proposa que resolgui diversos enigmes, sense que el llibre, però, ens digui quins eren.

²² JANÉ, Albert. «Els enigmes de sempre». A: *Si l'encerto l'endevino. Dossier dedicat als enigmes*. [Il·l. Isa Feu] Barcelona: La Galera; Cavall Fort, 1994. (Cavall Fort; 4)

La mitologia grega era també molt rica en enigmes. I, de fet, els famosos oracles, com el de Delfos, als quals es consultava sobre el futur, s'explicaven molt sovint per mitjà d'enigmes, cosa que tenia l'avantatge que, com que es prestaven a interpretacions diverses, la realitat dels fets no els desmentia.

L'ESFINX

L'enigma més cèlebre de la mitologia grega és el que l'Esfinx, un monstre que tenia cos de lleó, cap de dona, ales d'ocell i cua de drac, situada en un pas obligat de les muntanyes de Tebes, va proposar a Èdip. Es veu que l'Esfinx tenia el costum de proposar un enigma a tots els viatgers que s'aventuraven per aquells pa-

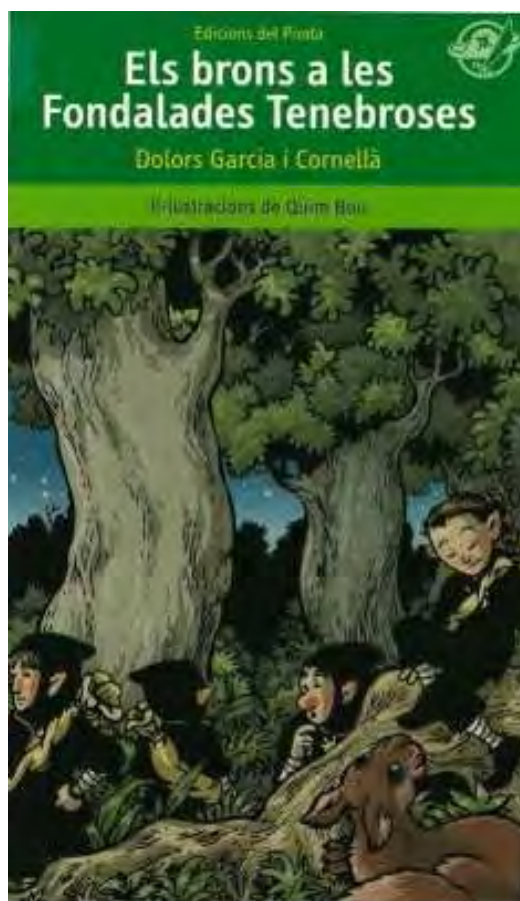
ratges, i, si no l'endevinaven, els matava i els devorava. A Èdip li va proposar el següent: Quin és l'animal que al matí camina amb quatre potes, al migdia amb dues i al vespre amb tres? Però Èdip, que era més llest que els altres, el va saber resoldre: l'home, perquè quan és petit (el matí de la vida) camina, efectivament, ajudant-se de peus i mans, quan és gran (al migdia) amb les dues cames i quan és vell (al vespre) ho fa amb l'ajuda d'un bastó. L'Esfinx va tenir un atac de ràbia (certament exagerat) i es va llançar per un estimball i es va matar.

ELS BRONS A LES FONDALADES TENEBROSES

**Proposta de lectura
(cicle superior)**

1. INFORMACIÓ SOBRE L'OBRA

1.1. FITXA DEL LLIBRE

Títol:	<i>Els brons a les Fondalades Tenebroses</i>
Autora:	Dolors Garcia i Cornellà
Il·lustrador:	Quim Bou
Editorial:	Edicions del Pirata
Lloc de edició:	Caldes d'Estrac
Any:	2004
Col·lecció:	El Pirata Verd
Número:	4
ISBN:	84-933967-6-1

1.2. RESUM²³

Encara que invisibles a la mirada dels humans, els brons viuen molt a prop seu i els ajuden en les seves feines i en la cura de les seves llars. Amb no pas més d'un pam i mig d'alçada, aquests follets han bastit al llarg del temps un món absolutament fantàstic. Una nit a l'any, la nit de les coses perdudes, quatre d'aquests brons han de sortir a buscar el que han perdut els seus companys i companyes en els últims dotze mesos.

Aquesta vegada, els escollits per complir amb el ritual són l'Afra, en Curial, en Lleïr i en Muç, quatre brons molt joves que, amb l'ajuda dels objectes màgics del mag Reiter, hauran d'anar fins a les Fondalades Tenebroses i enfrontar-se a un munt de perills per aconseguir el seu propòsit. La bruixa Hexe i els seus soldats, la Ruhe, l'enorme serpent que viu amagada dins la cova o el gripau del pantà no els ho posaran gens fàcil.

---

²³ Dolors Garcia i Cornellà. Escriptora de literatura infantil i juvenil [en línia]. Disponible a: <http://www.dolorsgarciaicornella.com/els-brons-a-les-fondalades-tenebroses>>

1.3. QUÈ DIUEN D'AQUESTA OBRA?

A la secció de «Crítica» de la revista *Faristol*²⁴ Josep Maria Aloy va publicar el comentari que segueix:

D'aquesta narració destacaria sobretot la riquesa imaginativa i la diversitat de recursos fantàstics que utilitza l'escriptora i que li serveixen per crear un món on la màgia esdevé un espectacle agradable i ric en sensacions. Des del llistat de coses que alguns dels follets, anomenats brons, han perdut durant l'any —un la son, l'altre la memòria, la màgia de les paraules, el somriure, el coratge o les ganes de fer les coses ben fetes— i que quatre elegits seran els encarregats d'anar a buscar a les terribles Fondalades Tenebroses... fins als poders màgics que el mag els dóna: el poder de la paraula, el d'obrir els camins tancats, el de trobar el rumb i el poder de la perseverança... passant per l'arbre que es desplega i dóna els seus fruits que són paraules, o la bella libèl·lula, o les estinfàlides, uns ocells depredadors molt perillosos, acabant per la perversa bruixa... Tota una exhibició de personatges singulars i de recursos imaginatius i fantàstics molt ben travats que constitueixen una excel·lent base damunt la qual l'autora pot bastir i basteix una bona narració, i divertida, amb imatges molt belles que, junt a les il·lustracions d'en Quim Bou —l'èstima que siguin en blanc i negre!—, donen com a resultat una petita perla literària molt atractiva i plaent.

1.4. QUI ÉS L'IL·LUSTRADOR?

Quim Bou va néixer a Vidreres (la Selva), l'any 1971. Va estudiar a l'Escola de Còmic Joso, de Barcelona, i al taller d'Emilia Xargay, de Girona.

Ha il·lustrat diversos llibres infantils i juvenils però les seves publicacions més conegudes són els còmics dels quals és dibuixant i guionista. Un dels seus personatges més famosos és Orn, un gos d'atura que viatja per un món fantàstic on els animals tenen cos d'humans.

Ha guanyat molts premis pels seus dibuixos i pels seus guions.

Actualment publica a la revista *Cavall Fort* les aventures d'Ornis, l'Orn quan era petit, i els seus amics.

Per saber més coses d'aquest dibuixant i veure les seves publicacions, podeu consultar el seu web <<http://www.quimbou.com/>> i el seu bloc <<http://quimbou.blogspot.com/>>.

---

²⁴ *Faristol*, núm. 51 (abril 2005)

2. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

Els brons a les Fondalades Tenebroses és una proposta òptima per fomentar l'adquisició de la competència literària en l'alumnat del cicle superior de primària.

La tria d'aquest llibre de Dolors Garcia i Cornellà és basa en el fet que és una narració d'aventures amb personatges fantàstics com a protagonistes. La seva lectura és àgil i amena. El text està estructurat en set parts: un capítol introductor per fer la presentació dels brons i sis més que contenen les peripècies d'aquests intrèpids follets.

Aquesta novel·la és la primera d'una sèrie amb el mateixos protagonistes, circumstància que pot desvetllar l'interès i la curiositat per conèixer-ne més aventures i llegir els altres llibres.

El llenguatge és acurat i ric tant en vocabulari com en les expressions, que apleguen una bona dosi de recursos fantàstics per representar el món imaginat dels brons.

A més, l'autora recorre al folklore per construir els seus personatges; així, els brons són parents dels follets i tenen característiques semblants a altres personatges de l'imaginari català com els menairons (o manairons) descrits per Amades²⁵. Al llarg de la novel·la trobem personatges meravellosos com el mag, la bruixa, les nimfes, etc. dels quals els nois i les noies tenen referents en els contes populars i, per tant, molts coneixements previs.

Un fet a destacar és que les estinfàlides, uns altres dels personatges que desfilen a l'obra, tenen una certa afinitat amb les «aus del llac Estimfal» que va haver de matar Hèrcules en un dels dotze treballs que li va encarregar el rei Euristeu.²⁶

Ambdues característiques –la relació amb el folklore i amb un mite grec– permeten establir connexions significatives entre elements del text i d'altres obres i ampliar, així, la formació literària de l'alumnat.

Les activitats que es proposen amb aquesta lectura conjunta i guiada són, bàsicament, per aprofundir en el sentit del text, practicar estratègies lectores i aprendre a interpretar el llenguatge literari, contingut propi de l'àmbit de llengües que afavoreix el desenvolupament de la competència comunicativa.

La lectura exhaustiva d'aquest llibre també facilita fer propostes que fomenten competències metodològiques, com el tractament de la informació, la competència digital i la d'aprendre a aprendre, i competències personals.

Els dibuixos de Quim Bou són un bon complement del text. Permeten fer observacions, deduir significats i fer inferències sobre alguns aspectes de la narració: com són els personatges malèfics, on es troben...

Abans de començar la lectura d'*Els brons a les Fondalades Tenebroses*, s'ha de fer una presentació de l'aspecte formal, del contingut i del propòsit de les activitats, de manera que l'alumnat sàpiga què llegirà i com, quan i per què farà aquesta activitat lectora compartida.

La introducció d'aquesta narració d'aventures fantàstiques es pot fer a partir de les propostes plantejades en els apartats «Propostes per conèixer l'autora» (p. 8) i «Motivació de la lectura» (p. 15) i de la relació del text amb les experiències prèvies com a elements de motivació a la lectura.

---

²⁵ AMADES, Joan. *Costumari Català. El curs de l'any*. Vol. IV: Estiu. Barcelona: Salvat, 1984; p. 138.

²⁶ GIBSON, Michael. «Els treballs d'Hèrcules». A: *Mitologia grega. Déus, homes i monstres*. [Il·l. Giovanni Caselli] Barcelona: Barcanova, 1990; p. 68.

El text està organitzat en sis capítols i una part inicial introductòria:

- La introducció, «De brownies a brons», explica l'origen d'aquests follets, com són i on viuen.
- En el primer capítol es planteja quins seran els protagonistes i el propòsit de l'aventura.
- A partir del segon —que és on s'inicia l'acció— i fins al cinquè, transcorren els diferents esdeveniments que conformen el nus i la trama de la narració.
- El desenllaç de l'aventura no es desvetlla fins al final del darrer capítol.

A l'inici de cada capítol s'han d'anar formulant preguntes als nois i noies que permetin fer anticipacions per estimular la continuïtat de la lectura i la comprensió del significat del que llegeixen.

Es pot crear expectació i obrir interrogants sobre la trama, sobre els personatges o les accions que permetin fer suposicions sobre què passarà o com actuaran els personatges:

—Què vol dir «Fondalades Tenebroses»? Quins brons seran els escollits? Amb qui es poden trobar? Com trobaran les coses perdudes?

La lectura dels títols dels capítols també pot ser un motiu per fer prediccions sobre la història:

—Qui us sembla que deuen ser «Els esperits de la discòrdia»?

—Si un capítol es titula «El faig mil-lenari», com deu ser aquest arbre?

La mateixa estructura de la narració (novel·la d'aventures) permet fàcilment formular preguntes en punts de la història en què l'autora vol crear una mica d'intriga i deixa entreveure situacions de perill:

- Al final del capítol 2: *...aquelles ombres que s'acosten des de darrera d'aquelles roques, i que duen torxes a la mà, què són?* (p. 50) es poden fer hipòtesis sobre el perill dels personatges que s'apropen.
- A la meitat del capítol 3: *Però que no veieu, ingenus més que ingenus, que si aneu a la casa de la Son no en tornareu mai més?* (p. 68) es poden fer prediccions sobre com serà la casa de la son i què hi pot passar.
- En iniciar el capítol 5: *En Reiter els havia avisat que, sobretot, no se separessin.* (p. 95) podem preguntar què els pot passar ara que no van tots junts o què els podria passar a en Muç i en Lleir.
- Cap al final del capítol 6: *Que us creieu que podreu sortir del meu castell tan tranquils, estúpids ignorants?* (p. 123) la pregunta permet avançar possibilitats i estratègies per fer front a la bruixa i els seus soldats.

3. ACTIVITATS D'APRENTATGE

Per treballar aquest llibre s'han fet unes propostes didàctiques a partir de l'àrea de llengua i literatura per a la integració d'aprenentatges i coneixements d'altres àmbits: medi social i cultural, matemàtiques, educació en valors, comunicació audiovisual, etc.

Aquestes activitats fomenten el gust literari i l'ús de procediments per comprendre de manera autònoma el que es llegeix.

S'ha tingut en compte l'ús de recursos digitals (pàgines web, documents audiovisuals, etc.) de manera que les tecnologies de la informació i la comunicació siguin una eina més que contribueixi a l'aprenentatge.

Hi ha activitats plantejades per fer amb el grup classe i d'altres, per treballar de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

3.1. ACTIVITATS DE CONTEXTUALITZACIÓ, ABANS DE LA LECTURA

- **(Activitat 1 del quadern per a l'alumnat.)** Presenteu el llibre i feu hipòtesis o prediccions a partir del títol, dels capítols que conté l'índex i del resum de la contracoberta. Demaneu que els suggereixin les paraules *brons* i *Fondalades Tenebroses*. Proposeu, també, que consultin informació sobre qui és l'autora i l'il·lustrador.

A les parts externes i internes del llibre, feu-los buscar les dades que es demanen a la primera proposta del quadern per a l'alumnat.

- Comenteu a classe quins llibres han llegit sobre: follets, nans, gnoms, etc. Busqueu-los a la biblioteca de l'escola o a la biblioteca pública i feu-ne una relació entre tots.
- Demaneu que facin prediccions sobre què passarà, quines poden ser les coses que s'han perdut i en quin tipus d'aventura participaran els protagonistes d'aquest llibre.
- **(Activitat 2 del quadern per a l'alumnat.)** Tal com explica el títol i el text de la contracoberta, aquest llibre té per protagonistes uns éssers anomenats *brons*. Després de la lectura per part del mestre o de la mestra de la introducció, «De brownies a brons», proposeu que busquin més informació d'aquests personatges i completin la fitxa del quadernet.
- Busqueu informació sobre Escòcia i el seu clima a: <http://www.encyclopedia.cat/>. Comenteu quines poden haver estat les causes que han provocat l'emigració d'aquests éssers, protagonistes del llibre, cap a Catalunya.
- Localitzeu en un mapa de Catalunya²⁷ la terra dels brons, segons el que diu el text de la pàgina 7 del llibre:

Sota els boscos espessos de les Guillerries, a les planes obertes de l'Empordà, a les fondalades de la Selva i d'Osona, arran de mar, als prats verds del Berguedà, a les altes muntanyes del nord de Lleida, a la vora dels rius o a les terres assolellades de Tarragona, els brons viuen tranquils des de fa centenars d'anys. Els seus llogarets són petits, com ells, i amagats de la vista i la curiositat dels humans que només saben que existeixen pel seu treball acurat i extremadament servicial.

²⁷ Mapes [en línia]. Disponible a: <http://www.xtec.cat/recursos/socials/mapes/index.htm>

- Compareu la pèrdua d'estatura: dels 60 cm inicials a la mesura actual d'un pam i mig.

Per conèixer les diferents maneres de mesurar al llarg del temps fins a la creació del sistema mètric, visioneu el vídeo *Catalunya i el metre*, que trobareu a: http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=23001.

3.2. ACTIVITATS PER FER DURANT O DESPRÉS DE LA LECTURA

Capítol 1: «Els escollits»

- **(Activitat 3 del quadern per a l'alumnat.)** A mesura que aneu llegint el capítol, proposeu que busquin les paraules que serveixen per anomenar els recipients per posar el menjar i el beure.

Després de llegir el primer capítol plantegeu fer, a la classe, un quadre amb una columna per a cada un dels camps semàntics. Per identificar aquestes paraules es proposa el joc d'una sopa de lletres.

- Feu-los parar atenció en el fragment de la pàgina 12 que descriu com arriba el mag Reiter cavalcant damunt la libèl·lula:

En Reiter va arribar de cop i volta, com sempre. Lleuger i silenciós, va aparèixer damunt la immensa i bellíssima libèl·lula Blau com si acabés de caure ben bé del cel fosc.

Busqueu informació sobre com és i on es troba aquest insecte en diversos documents que hi ha en línia i en d'altres que trobareu a la biblioteca:

<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=39492&p_ex=lib%E8%B7lula&p_num=3>

<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=43127&p_ex=lib%E8%B7lula>

- A la pàgina 14 trobem un fragment que explica per què celebren la nit de les coses perdudes. Plantegeu preguntes, als diferents grups de classe, que els permetin establir hipòtesis sobre què passa en aquella extraordinària nit:

Al llarg de l'any, sempre hi havia algun bron que perdia alguna cosa. De vegades eren les ganes de treballar, de vegades era la simpatia, o la generositat, o els somnis, o l'enamorament, o la capacitat de fer amics. I, quan es perden aquestes coses, aleshores tot es capgira. Per superar aquest tràngol, els brons de Dorf havien demanat a en Reiter que, una nit a l'any, la nit de les coses perdudes, els permetés recuperar allò que havien perdut i així tot continuaria anant bé. En Reiter s'ho va estar rumiant molt de temps, va consultar llibres i va establir converses amb mags d'altres terres. I, a la fi, va decidir concedir-los aquest desig, un desig, d'altra banda, que no funcionava amb els brons que no eren de Dorf. Els altres brons no eren prou valents per enfrontar-se, durant la nit de les coses perdudes, als perills i riscos que comportava. Però els brons de Dorf, sí. Perquè eren més valents que ningú, més forts que ningú i amb més ganes de fer les coses ben fetes que ningú. O, almenys, això es pensaven.

—Què pot passar si es perd la simpatia, o la generositat, o els somnis...?

—Què poden haver perdut els brons aquest any?

—Us sembla que si es perden coses es capgira la quotidianitat?

—Per què en Reiter concedeix als brons de Dorf el desig de recuperar les coses perdudes?

—Què tenen els brons de Dorf que no tenen els altres brons?

- **(Activitat 4 del quadern per a l'alumnat.)** En aquest capítol s'explica quines han estat les coses que han perdut els brons durant aquest any. Inicieu una conversa amb tota la classe sobre què voldrien recuperar si tinguessin la mateixa possibilitat que els brons de Dorf.

Proposeu que demanin a alguna persona de l'escola o de la família que els digui alguna cosa que voldrien recuperar si tinguessin la possibilitat de fer-ho i que implicaria tornar-ho a tenir.

- **(Activitat 5 del quadern per a l'alumnat.)** Després de la lectura del capítol, recapituleu i identifiqueu què han perdut, qui ho ha perdut, què els passa... A la pàgina 16 hi ha aquesta explicació.

Què	Qui ho ha perdut?	Què li passa?	Què voldrien recuperar?

D'enmig de tothom, van sortir sis brons que es van posar just darrere d'en Sigräu. El primer a parlar va ser...

- **(Activitat 6 del quadern per a l'alumnat.)** En aquest capítol sabem que els brons compten l'edat per llunes.

Demaneu que busquin informació sobre quan tarda la lluna a fer una volta a la terra i feu que, en petits grups, comptin quants anys tenen cadascun dels quatre brons seleccionats.

Què	Què li passa?	Què voldrien recuperar?

- Prepareu a classe un mural sobre els quatre protagonistes i, a mesura que tingueu informació, completeu-lo.

Capítol 2: «El llindar de les Fondalades Tenebroses»

- A la pàgina 31 trobem l'expressió: «neta com una patena». Expliqueu o feu buscar el significat d'aquesta expressió i proposeu la creació d'altres comparacions.

Feu també comparacions amb el significat contrari. Proposeu l'escriptura de frases amb l'ús de les comparacions fetes.

- **(Activitat 7 del quadern per a l'alumnat.)** Per a la nit de les coses perdudes, els brons escollits havien d'anar amb uns vestits especials... A la pàgina 37 trobem que:

A més, cada un dels escollits duia un sac fet amb les fulles de la flor que només s'obre pel solstici d'estiu [...].

El pericó rep el nom d'«herba de sant Joan» perquè floreix a finals de juny. En grups, feu-los buscar informació sobre aquesta planta:

<<http://www.festes.org/articulos.php?id=932>>

<<http://www.raco.cat/index.php/Lauro/article/viewFile/48337/51381>>

- **(Activitat 8 del quadern per a l'alumnat.)** Amb la informació que trobeu en aquest capítol, aneu completant el mural proposat al final del primer, amb les característiques de cada protagonista i l'amulet que porta. Identifiqueu els brons i els amulets per mitjà de les definicions dels mots encreuats.

- **(Activitat 9 del quadern per a l'alumnat.)** Recordeu com són els amulets que reparteix en Reiter a cada bron i quins poders els atorga.
- **(Activitat 10 del quadern per a l'alumnat.)** Feu una recapitulació del que ha passat fins ara que començarà l'aventura de debò.

A les pàgines 44 i 45 hi ha un fragment que descriu les coses que han de tenir en compte per recuperar les coses perdudes i sortir amb èxit de la missió que tenen encomanada:

—A partir d'aquí, la feina és només vostra —va explicar el mag—. Recordeu-vos d'emprar els amulets tal com us he dit, mireu de no separar-vos i busqueu sense descans les coses perdudes: la son, la memòria, la màgia de les paraules, el somriure, el coratge i les ganes de fer les coses ben fetes, sense oblidar-vos dels meus poders. No us podeu entretenir. La Blau i jo us esperarem en aquest mateix lloc. Llavors, enfilarem el camí de retorn a Dorf. Si no hi arribem a temps, o sigui, abans que surti el sol, la Blau i jo desapareixerem i us quedareu sols davant els esperits que us encalcin. No puc fer altra cosa. Que tingueu molta sort.

- **(Activitat 11 del quadern per a l'alumnat.)** A continuació, feu-los reflexionar sobre les preguntes que els brons es plantegen quan inicien sols l'aventura. Si ells fossin els protagonistes i es trobessin en aquesta situació, quines preguntes farien a en Reiter? Si fossin en Reiter, que contestarien?

- A les acaballes del capítol, a la pàgina 48, els brons troben una mena de forat, com un túnel, que travessava l'espessa muralla d'arbres i bardisses. Comenteu que els sembla que poden trobar a l'altra banda del llindar.
- La trobada amb els primers esperits malignes no és massa agradable. Feu que s'aprenquin el fragment de la pàgina 50 i que, per grups, el representin:

—Fora d'aquí, brons pocavergonyes i estúpids! —criaven—. No sé us hi ha perdut res, a casa nostra! Fora, fora d'aquí si no voleu acabar convertits en minúscules partícules de cendra fastigosa! Fora! Aneu cap als vostres pulcres i endreçadíssims poblats! Ecs! Quin fàstic de brons!

Capítol 3: «Un pont de boira»

- Els quatre brons, després de fugir dels esperits de foc, arriben a un pantà. El mestre o la mestra llegeix el fragment de la pàgina 54:

—Què és allò? —va preguntar en Curial, assenyalant amb el dit un punt determinat del pantà.

Enmig de les aigües serenes, emergia una mena de raig de llum. Primer era un puntet, gairebé una espurna. Però, així que passava l'estona, allò, fos el que fos, creixia i creixia dins de l'aigua.

Formuleu la mateixa pregunta a la classe i feu que anticipin què pot ser el que creix al mig del pantà. Després, continueu la lectura, en veu alta i per grups, fins al final de la pàgina 56.

- En aquest capítol aprofiteu per parlar de les plantes, arbres, fruits... que van sortint al llarg de la narració: *vern, faig, pi, bardisses, joncs*, etc. Podeu consultar diferents documents, per exemple un herbari virtual, per buscar-ne informació:

<<http://herbarivirtual.uib.es/cat-ub/index.html>>

- **(Activitat 12 del quadern per a l'alumnat.)** Els brons ja es troben a les Fondalades Tenebroses i han de fer servir els amulets per resoldre els problemes. Proposeu que facin una síntesi de l'amulet que utilitzen cada vegada que es troben amb un perill i què és el que passa. D'aquesta manera els quedarà un resum dels esperits malèfics, els paranys, les coses perdudes... que van apareixent en el transcurs de l'aventura.

Tipus d'esperit	Parany

- Després de superar l'ensurt amb el gripau, un darrere l'altre, avancen a través d'un pont de boira o fum fins arribar a l'arbre de les paraules. Feu que busquin el fragment del relat de la pagina 65 que explica quin tipus de paraules tenia penjades l'arbre:

I tots quatre, un darrere l'altre, van avançar per aquell pont tan estrany. De seguida van arribar a l'arbre del qual penjaven les paraules. N'hi havia de curtes i de llargues, de conegudes i de rares, d'esdrúixoles i de planes, verbs i substantius, d'accentuades i sense accent. Hi havia de tot.

- **(Activitat 13 del quadern per a l'alumnat.)** Feu un arbre de les paraules entre tota la classe. Prèviament, demaneu que escriguin, individualment, tres paraules que compleixin cada una de les característiques i, després, feu que, per grups, acordin quines penjaran cada equip entre les que ha escrit cadascú.

Capítol 4: «Els esperits de la discòrdia»

- Demaneu que busquin imatges dels bolets anomenats «candeles» i les seves característiques:

<<http://www.bolets.info/>>

<<http://www.grn.es/amjc/bolets/cnebularis.htm>>

<<http://www.enricgracia.com/np.html>>

- A la pàgina 75, els brons parlamenten per decidir quin amulet han d'utilitzar a la casa de la Son. Abans d'avançar en la lectura, proposeu que siguin els nois i noies els que argumentin quin és l'amulet que pot anar millor a en Muç per no adormir-se. Després, continueu la lectura i compareu els arguments aportats a classe amb els dels protagonistes.

- **(Activitat 14 del quadern per a l'alumnat.)** En Muç aconsegueix la penyora, un coixí, per retornar la son al sastre de Dorf i ha alliberat els animals del malefici de la bruixa Hexe. Després, demana un favor a l'aranya (p. 78):

M'hauries de teixir un fil ben llarg perquè pogués baixar de l'arbre sense entrebancs.

Demaneu si coneixen quines són les característiques de la teranyina, com la teixeixen les aranyes i amb quina finalitat la fan.

Feu que busquin informació sobre el fil d'aranya i aprofiteu per treballar i comentar la poesia «Aranya de sostre»²⁸, d'en Miquel Desclot, que trobareu a:

<http://www.viulapoesia.com/pagina_2.php?itinerari=2&tipus=1&subtipus=1&idpoema=177>

²⁸ DESCLOT, Miquel. *Bestiari de la Clara*. Barcelona: Edelvives, 1992; p. 40-41.

- **(Activitat 15 del quadern per a l'alumnat.)** Per poder continuar el camí i saber on trobar les coses que els falten, els brons demanen ajuda a l'esquirol. Aquest, agraït, els explica on poden estar. Des de la pàgina 84 fins al final del capítol, el text descriu el recorregut que fan per anar als llocs que els indica l'esquirol.
- Després de la lectura de l'ensurt amb l'ós Bär, comenteu les estratègies que han fet servir per arrencar-li un pel i escapar de les seves urpes. Proposeu que pensin estratègies diferents de les utilitzades pels brons i comenteu-les.
- Quan apareixen les nimfes, hi ha un passatge amb molt de diàleg (des de la pàgina 89 fins a la 92). Proposeu que en facin una lectura dramatitzada en veu alta, entre tota la classe. Deu o dotze alumnes fan de nimfes; quatre, de brons, i la resta es reparteixen el text del narrador. Feu-los preparar el text que ha de dir cadascú per poder llegir amb l'entonació adequada.
- El mestre o la mestra llegeix, en veu alta, aquest fragment:

No es posaven d'acord i, mentrestant, les nimfes, sorprenentment, no deien res. És més. Així que avançava la discussió entre els brons, se'ls il·luminava la cara i començaven a riure per sota el nas. Fins que l'Afra, de cop, se'n va adonar.

—Són esperits perversos que volen sembrar la discòrdia entre nosaltres. Ara ho veig. Fugim d'aquí. Tapem-nos les orelles i no les escoltem més o encara faran que ens barallem.

Però ja era massa tard.

Feu que anticipin que passarà a partir d'aquí amb els quatre brons. Després, llegiu-los el darrer fragment del capítol, des del final de la pàgina 92 fins a la 95, on comença el següent, i verifiqueu les prediccions fetes.

Capítol 5: «El faig mil·lenari»

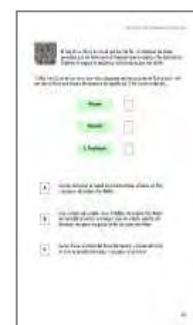
- En Curial i l'Afra es disposen a buscar el faig mil·lenari. Quan el troben, el faig els explica com era la vida en aquell paratge abans que la bruixa assequés el pantà.

A Catalunya també hi va haver una sequera molt important l'any 2008. Escolteu aquest programa de ràdio que explica la sequera i en dóna dades. Després d'escoltar-lo, comenteu les informacions més rellevants que heu sentit.

<http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=30791&p_ex=sequera&p_niv=2219>

- Busqueu informació sobre el faig i afegiu-la a les altres que ja teniu sobre plantes, arbres i fruits que han anat sortint a la narració.
- **(Activitat 16 del quadern per a l'alumnat.)** A la pàgina 102, hi ha un fragment que resumeix el que els ha explicat el faig sobre què han de fer per trobar les coses perdudes que els falten:

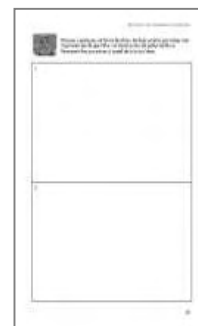
Si ho havien entès bé, primer havien d'anar al poblat del Riure Permanent, a través del túnel on vivia la serpentina silenciosa, i recuperar el somriure. Després, haurien de buscar el castell de la bruixa Hexe, alliberar en Muç i recuperar els poders d'en Reiter. I, finalment, anar a trobar els arbeits, mirar d'utilitzar els poders d'en Reiter per reomplir el pantà i aconseguir que els arbeits, agraïts, els deixessin recuperar les ganes de fer les coses ben fetes que havia perdut la jove bron de Dorf.

Feu que llegeixin aquest fragment individualment i que, després, completin l'activitat del quadernet.

- **(Activitat 17 del quadern per a l'alumnat.)** Una vegada han arribat al poblat del Riure Permanent, els arbeits els donen un tíó que duu l'esperit del riure permanent i els indiquen el camí del castell de la bruixa Hexe. Els brons fan el recorregut que els han traçat. Feu que, per grups, tornin a llegir el text de les pàgines 108 a 110 i dibuixin la seqüència en forma de còmic.

Per fer el dibuix dels brons, podeu fer-los consultar les indicacions que el dibuixant dóna al *Curset de dibuix basat en el llibre Els brons a les Fondalades Tenebroses*²⁹.

- Proposeu que parlin sobre què pot passar a partir d'ara. Què els sembla que trobaran?

Capítol 6: «Retorn a Dorf»

- **(Activitat 18 del quadern per a l'alumnat.)** Els brons aconsegueixen entrar al castell, però ràpidament es veuen envoltats pels esperits guardians de la bruixa, que els fan avançar punxant-los amb les llances. En Curial utilitza l'amulet que té el poder de la paraula.

Proposeu que, per grups, pensin què explicarien als soldats i, després, que escriguin el que hagin acordat.

- L'Afra, en Curial i en Lleïr pugen a la torre del castell i veuen per l'esclletxa de la porta un espectacle esgarrifós. Demaneu que anticipin què deuen veure els tres brons:
  - Què us sembla que poden veure?
  - Qui hi deu haver darrere la porta?
  - Com us imagineu la bruixa?
  - On deu ser en Muç?

Constaueu les hipòtesis fetes amb el que explica la narració.

- **(Activitat 19 del quadern per a l'alumnat.)** La bruixa era enorme, comparada amb els brons, i estava tan capficada buscant l'encanteri per fer parlar en Muç...

Quin encanteri es podria fer servir? Feu-los buscar, adaptar o inventar la recepta d'un encanteri per fer parlar, per fer riure, per fer cantar, etc. A la biblioteca podeu trobar algun llibre que doni idees, com el *Manual de la bruixa*³⁰.

- El fet que els brons no es puguin posar roba nova és un misteri. Intenteu esbrinar què els passa si estrenen vestit. Consulteu la informació sobre els brons.

²⁹ BOU, Quim. *Curset de dibuix basat en el llibre Els brons a les Fondalades Tenebroses, de Dolors Garcia Cornellà* [en línia]. Disponible a: <http://www.edicionsdelpirata.cat/Curset_dibuix_brons.htm>

³⁰ BIRD, Malcom. *Manual de la bruixa*. Barcelona: Barcanova, 1990.

- **(Activitat 20 del quadern per a l'alumnat.)** A partir del fragment de la pàgina 122:

I vet aquí que l'Afra, en Curial i en Lleir, que havien assistit en silenci i petrificats d'espant a tota la seqüència dels fets, es van posar en marxa.

fins al fragment de la pàgina 127:

I, mentre la bruixa Hexe es dirigia a l'armari a remenar els vestits, els quatre brons van fugir de la torre com quatre llebres.

els brons s'enfronten a la bruixa i recuperen els poders d'en Reiter. Feu que, per grups, es distribueixin els personatges i representin aquest episodi de la narració.

- En sortir del castell, ensopeguen amb la serpente Ruhe quan travessen pel túnel. Comenteu com resolen la situació. Fan servir algun amulet?
- Finalment, els brons aconsegueixen arribar al poblat dels arbeits i omplir el pantà. Els brons els demanen l'última penyora que els falta. Els arbeits, contents i agraiats, els donen una aixada.

Feu-los reflexionar sobre per què els donen aquest objecte i no un altre. Demaneu si coneixen aquesta eina i com es fa servir. Proposeu que busquin al diccionari o a l'enciclopèdia informació d'aquesta eina de pagès.

- **(Activitat 21 del quadern per a l'alumnat.)** En aquest episodi, a la pàgina 135, apareixen unes aus anomenades estinfàlides, de les quals han anat parlant diversos personatges: el gripau (p. 62), el faig (p. 98), els soldats (p. 115).

A partir dels fragments del llibre on surten aquests personatges, parleu d'aquests ocells i feu-los recordar les característiques que tenen:

- Havíeu sentit parlar mai de les estinfàlides?
- Són aus reals o imaginàries?
- Com les descriuen?
- S'assemblen a algun ocell conegut?

- Després de la fugida de les estinfàlides es desencadena el final. Com s'imaginen que acaba?

3.3. ACTIVITATS PER DESPRÈS DE LA LECTURA

- Proposeu que facin la descripció i el dibuix d'un follet de creació pròpia. Per fer-ho, consulteu llibres de la biblioteca de l'escola o de la biblioteca pública que parlin d'aquests éssers fantàstics.
- **(Activitat 22 del quadern per a l'alumnat.)** En el transcurs de la narració apareixen diferents éssers extraordinaris, uns amb un protagonisme principal, com els brons, i altres, en un paper més secundari, com les nimfes i la bruixa.

Aneu a la biblioteca o porteu a la classe llibres que tracten d'aquests màgics personatges per ampliar-ne la informació. A la

proposta que hi ha al quadern d'activitats es parteix de les definicions que es donen en un diccionari³¹, de les explicacions que es troben en un llibre de folklore³² i de les que hi ha al llibre que han llegit, per crear les seves pròpies descripcions.

- Amb roba, fil i altres elements, feu que facin un sac per posar els objectes que recullen els brons per poder recuperar les coses perdudes. Una vegada fet el sac, hi poden incorporar els objectes que també hauran dissenyat.
- Si voleu ampliar la informació sobre les estinfàlides, expliqueu el mite d'Hèrcules i els dotze treballs on apareixen les aus del llac Estimfal (a l'annex 3, «Els herois», el trobareu de forma molt resumida).
- **(Activitat 23 del quadern per a l'alumnat.)** A la pàgina 137, trobem que els brons:

Durant tota la vida, per més llunes que visquessin, sempre recordarien amb emoció aquella increïble nit de les coses perdudes que havien viscut. I l'explicarien als seus fills i als néts. I mai més ningú no l'oblidaria.

Però, perquè els nois i noies tampoc l'oblidin poden completar un quadre resum. Ajudeu-los a recordar-la, completant aquest quadre resum.

Els brons que han perdut coses	Les coses perdudes	Els objectes recuperats	Els paranys o entrebancs	Els esperits fantàstics	Qui resol la situació
El trobador	Les paraules	Uns cartells amb paraules	El llac L'arbre	El gripau	Els quatre
El sastre	La son	Un coixí	El forat pi	L'aranya L'esquirol	En Muç
La mare bron	La memòria	Una fulla de faig	El faig	Les nimfes	L'Afra i en Curial
El jove bron	El coratge	Un pèl	La cova	L'ós	En Muç
El bron petit	El somriure	Un tió	El túnel	La serp	L'Afra
La jove bron	Les ganes de fer les coses ben fetes	Una aixada	El pantà sec	La serp	En Curial
En Reiter	Els poders	Una bossa vermella	El castell	Els soldats La bruixa	En Lleir

³¹ *Nou diccionari júnior*. Barcelona: Onda, 2005.

³² ALEXANDRI, Ferran. *El gran llibre dels éssers fantàstics*. [III-I. Manuel Calderón] Barcelona: Parramón, 2006.

- Proposeu el joc de les preguntes: dividiu la classe en cinc grups i feu que cada grup prepari sis preguntes sobre diferents aspectes de la novel·la. Un grup prepara preguntes sobre *l'autora i l'il·lustrador*; un altre, sobre *els diversos personatges dels brons*; un altre, sobre *vocabulari*, i els dos restants, sobre *paranys i entrebancs de l'aventura* i, per acabar, sobre *els amulets i el seu ús*.

Agrupeu les preguntes de cada àmbit segons un color i, a cada torn de jugada, traieu, a l'atzar, un color (daus de colors, fitxes de colors, etc) per formular una de les preguntes d'aquell àmbit. A cada sessió de joc només es fan tres preguntes de cada àmbit (15 en total). S'estableix un ordre de participació dels grups. S'atorga una puntuació per resposta correcta; una de menor per resposta incompleta i zero per resposta incorrecta.

- Repasseu tot el què han après sobre els diferents arbres i plantes que han aparegut en el bosc de les Fondalades Tenebroses i en tota la novel·la.

- **(Activitat 24 del quadern per a l'alumnat.)** Valoreu en conjunt la narració i feu-los que opinin sobre:

- El que els ha cridat més l'atenció.
- El que els sembla que faltava o sobrava a la història.
- Si aquesta història podia haver passat en algun altre lloc.
- Quin és el personatge/es que els ha agradat més i per què.
- Quin és el que els ha desagradat o molestat, etc.
- Si recomanarien aquest llibre a altres companys i companyes?

Demaneu que pensin quines coses canviarien de la narració per fer-la encara més interessant.

- Podeu complementar aquestes activitats amb les que s'ofereixen a la proposta didàctica d'Edicions del Pirata: <<http://www.edicionsdelpirata.cat/Brons.pdf>>

4. DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA

4.1. PER AL PROFESSORAT

- CANALES, Carlos; CALLEJO, Jesús. *Duendes*. Madrid: EDAF, 2001. (Guía de los Seres Mágicos de España; 1)
- CASANOVA, Joan; CREUS, Joan. «Els petits éssers fantàstics: inventari i recerca sobre l'origen del llegendari» [article en línia]. *Revista d'Etnologia de Catalunya* (1998), núm. 13 p. 140-143.
Disponible a: <<http://www.raco.cat/index.php/revistaetnologia/article/viewFile/48922/57121>>
- GIBSON, Michael. «Els treballs d'Hèrcules». A: *Mitologia grega. Déus, homes i monstres*. [Il·l. Giovanni Caselli] Barcelona: Barcanova, 1990; p. 62-72.
- «Petits éssers en l'àmbit lingüístic català»[en línia]. *El Pou de la Goja*, núm. 3. Disponible a: <<http://www.xtec.cat/~averges3/tercer/tercer.htm>>
- SALVATIERRA, Miriam. *Els brons a les Fondalades Tenebroses. Proposta didàctica*. [en línia].
Disponible a: <http://www.edicionsdelpirata.cat/Propostes_didactiques.htm>
- SARRI, Isabel. «Donde viven los duendes». *Clij* (març 1995), núm. 70; p. 7-25.

4.2. PER A L'ALUMNAT

- ALEXANDRI, Ferran. *El gran llibre dels éssers fantàstics*. [Il·l. Manuel Calderón] Barcelona: Parramón, 2006.
- BIRD, Malcom. *Manual de la bruixa*. Barcelona: Barcanova, 1990.
- BOU, Quim. *Curset de dibuix basat en el llibre Els brons a les Fondalades Tenebroses, de Dolors Garcia Cornellà* [en línia]. Disponible a: <http://www.edicionsdelpirata.cat/Curset_dibuix_brons.htm>
- GINESTA, Montserrat. *Guia de gegants i altres éssers extraordinaris*. Barcelona: Barcanova, 1992.
- JANÉ, Albert. «Els herois». A: *Per tots els déus de l'Olimp. Dossier dedicat a la mitologia grega*. [Il·l. Fina Rifà] Barcelona: La Galera; Cavall Fort, 1994. (Cavall Fort; 9)
- HUYGEN, Wil. *Gnoms*. [Il·l. Rien Poortvliet] Barcelona: Destino, 1986.
- HUYGEN, Wil. *La crida dels gnoms*. [Il·l. Rien Poortvliet] Barcelona: Destino, 1987.
- «La gent menuda» [en línia]. *Viquipèdia*. Disponible a: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Mitologia_catalana#La_gent_menuda>
- LAZZARATO, Francesca. *Magia. Criaturas y seres fantásticos*. [Il·l. Desideria Guicciardini] León: Everest, 2005.
- MACCAUGHREAN, Geraldine. *Els dotze treballs d'Hèrcules; Eco i Narcís*. [Il·l. Tony Ross] Barcelona: Cruïlla, 2001. (Mites; 2)MACNAMARA, Niall. *El libro de los duendes*. [Il·l. Wayne Anderson] Barcelona: Montena, 2003.
- SUCKLING, Nigel. *La vida cotidiana de los gnomos: un estudio de campo de la gente menuda*. [Il·l. Wayne Anderson] Barcelona: Random House Mondadori, 2002.

4.3. ALTRES LLIBRES DELS BRONS

- GARCIA I CORNELLÀ, Dolors. *Els brons i el malefici de les tres harpies*. [Il·l. Quim Bou] Barcelona: Edicions del Pirata, 2008. (El Pirata Verd; 34)
- GARCIA I CORNELLÀ, Dolors. *Els brons i l'exèrcit invisible*. [Il·l. Quim Bou] Barcelona: Edicions del Pirata, 2009. (El Pirata Verd; 42)

Annex 1. PETITS ÉSSERS FANTÀSTICS

DEL FOLKLORE CATALÀ³³

Espiadimonis. A més d'anomenar-se així uns insectes, també és el nom d'uns personatges fantàstics sobre els quals hi ha dues versions ben diferenciades. Per una banda, s'anomenen d'aquesta manera uns angelets menuts i rodanxons que tenen per missió espigar els dimonis i destorbar-los de les seves malifetes. Per l'altra, es fa referència a uns dimoniets menuts que es dediquen a espigar les persones per veure si estan madures perquè en Banyeta les enredi.

Falugues. Són uns éssers femenins, coneguts a Begur i molt similars als nyitus. Menudes com un gra de sorra, resideixen ran del mar, a les coves que porten el seu nom. Quan volen mortificar algú li fan unes pessigolles que no es poden resistir. Entren pel nas, per les orelles o pels ulls, es mengen el cuc de l'oïda i el deixen sord per tota la vida.

Follet. Petitó, entremaliat i juganer, va cofat amb una caputxa vermella i, segons algunes versions, duu una llarga barba blanca. Segons d'altres teories, és un ésser invisible i molt petit, però més gran que un menairó. Entra a les cases pel forat del pany o bé per dessota la porta i ho remena tot, menjant-se les llaminadures guardades al rebost.

Menairons. Són uns éssers petitíssims que caben en un canut d'agulles o en una capseta de pols de tabac i es fan a la llavor de l'herba menaironera. La seva afició és treballar d'una manera desesperada i amb una rapidesa fulminant per obres gegantines. Serveixen humilment qui els posseeix, que n'obté un gran profit i pot aconseguir una gran fortuna. El seu afany és treballar sense mesura i quan no tenen res a fer o ningú que els doni conversa, maten el seu amo sense remissió.

Nans. Els nans són uns personatges poc perfilats que tenen alguns trets comuns amb els follets, principalment algunes característiques físiques o la manera d'entrar a les cases. Apareixen principalment en acabar-se les festes i a les vigílies de tornar a l'escola després de vacances. La seva especialitat és menjar-se les llaminadures i totes aquelles coses que els pares no volen que es mengin els infants.

Nyitus. Tenen un aspecte indefinit, encara que a vegades són imaginats com unes cuques i tot sovint se'ls relaciona amb els menairons. Es creu que són tan petits com un gra de pols i entren per l'orella de la gent, i s'enfilen per la trompa d'Eustaqui fins arribar al cervell. S'hi instal·len tranquil·lament i se'ls van menjant poc a poc.

D'ARREU DEL MÓN

Brownies.³⁴ Al folklore anglès i escocès, és un follet, petit i treballador, que se suposa que habita cases i estables. Se'l veia molt poques vegades i se'l sentia sovint a la nit netejant i fent les feines de la casa; també a vegades per fer una entremaliadura desordenava les cambres. [...] Se li podia deixar nata, pa o llet, però altres regals l'ofenien. Si algú li feia un vestit, podia passar que se'l posés i desaparegués, per no tornar mai més.

Elf.³⁵ Els elfs són, originàriament, petites criatures antropomorfes i màgiques de la mitologia germànica, relacionades amb la natura. Apareixen en diferents cultures del

³³ GRAU MARTÍ, Jan. *Fabulari Amades*. Tarragona: El Mèdol, 1995. (Biblioteca Joan Amades; 1)

³⁴ Traducció de l'*Enciclopèdia Britànica* [en línia]. Disponible a:

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/81831/brownie>>

³⁵ *Viquipèdia* [en línia]. Disponible a: <<http://ca.wikipedia.org/wiki/Elf>>

nord d'Europa, com l'alemanya, l'escandinava i l'anglosaxona. Al Regne Unit, Canadà i Estats Units també es coneixen amb el nom d'elfs els menuts ajudants del Pare Noel.

Gnom:³⁶ En la mitologia nòrdica, ésser fabulós, en figura de nan, que viu en les parts interiors de la terra i guarda les mines. En els contes infantils, nan.

D'AUTOR

Barrufets.³⁷ Els barrufets són uns personatges de còmic infantil creats pel belga Pierre Culliford (Peyo, 1928-1992). Han protagonitzat una sèrie de dibuixos animats de Hanna-Barbera. Són una mena de follets o nans de color blau molt petits (de tres pomes d'alçada) que viuen al bosc, dins de bolets que fan servir de cases, i van vestits amb pantalons i barretina blanca. La societat barrufeta és un transsumpte de la humana passada pel filtre dels contes infantils clàssics o els mites i amb un to d'humor. Els barrufets es passen el dia treballant i ballant plegats, i està mal vist la peresa o voler infringir les normes.

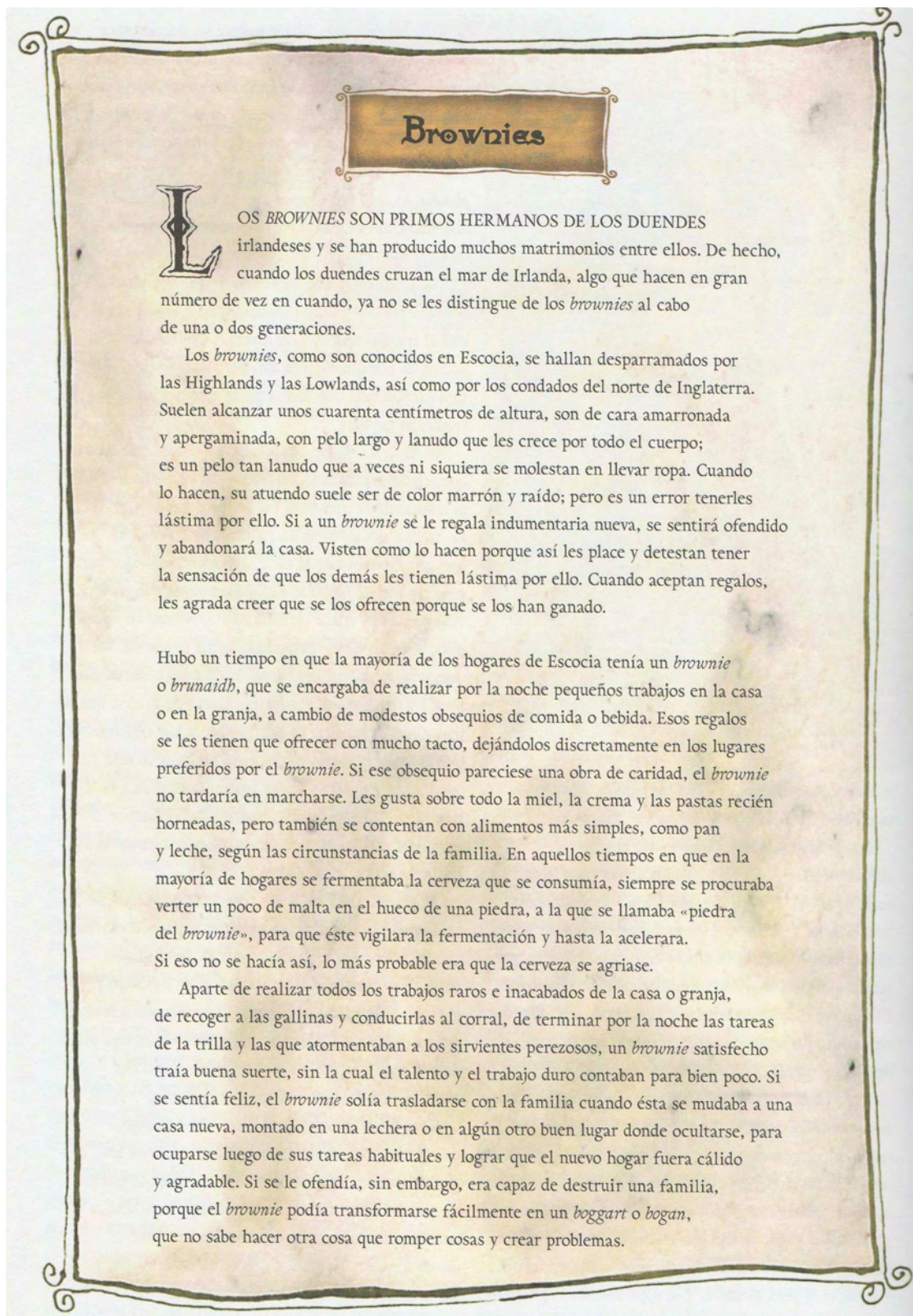
³⁶ *Enciclopèdia catalana* [en línia]. Disponible a:

<http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0112365&BATE=gnom>

³⁷ *Viquipèdia* [en línia]. Disponible a: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Els_barrufets>

Annex 2. SOBRE ELS BROWNIES

Primos de los duendes³⁸

³⁸ MACNAMARA, Niall. «Primos de los duendes». A: *Libro de los duendes*. Barcelona: Montena, 2003; p. 80.

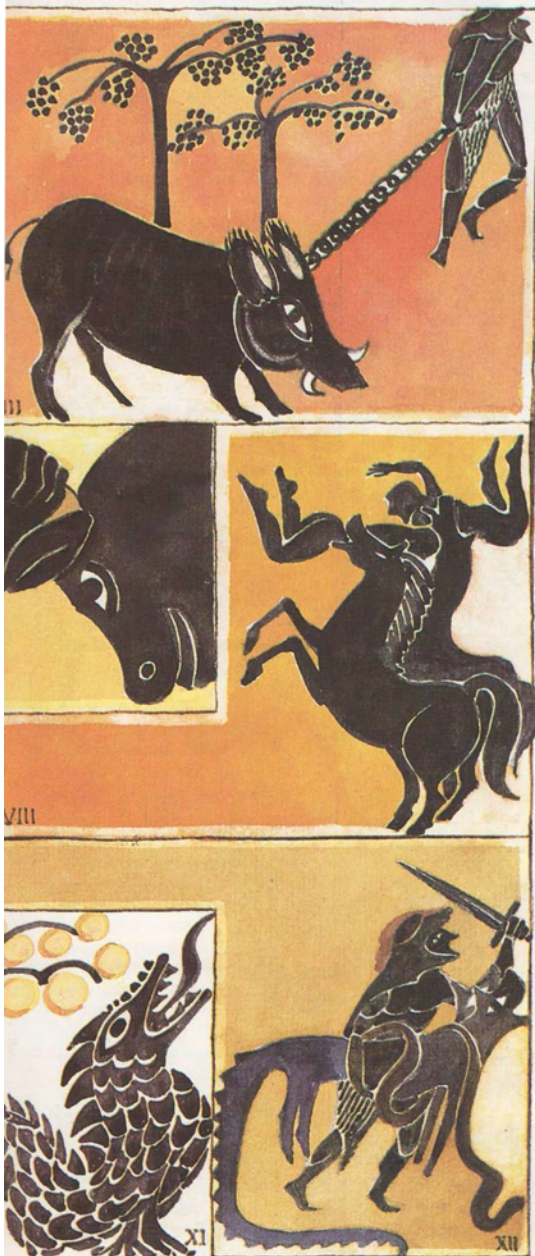
Brownies (folklore)

Trobareu més informació a:

- *Encyclopædia Britannica 2010* [en línia].
Disponible a: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/81831/brownie>>.
- COX, Palmer. *The Brownies* [en línia].
Disponible a: <http://freemasonry.bcy.ca/brownies/index.html>
- *Wikipedia* [en línia]. Disponible a: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Brownie_\(folklore\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Brownie_(folklore))>

Annex 3. ELS HEROIS³⁹

Hèrcules. El més famós de tots, sens dubte, era Hèrcules. Era fill del mateix Júpiter i d'una princesa tebana. Hera, la dona de Zeus, gelosa i venjativa com sempre, quan Hèrcules era tot just un petit infantó que encara s'estava al bressol, li va enviar dues serps de mala mena perquè se'l mengessin de viu en viu. Però Hèrcules, que ja petit, petit, tenia una força increïble, va saltar del bressol, va agafar les serps amb les seves tendres manetes i les va matar com si fossin dos cucs de terra.

Més endavant, el rei Euristeu, instigat per Hera, li va encarregar dotze treballs molt difícils, els anomenats dotze treballs d'Hèrcules, que van esdevenir proverbials. No els podem pas deixar d'esmentar: **I** Va matar el lleó de Nemea, invulnerable a totes les fletxes. El va ofegar entre els seus braços poderosos, li va treure la pell, se la va posar com si fos una armilla i, veient que li quedava molt bé, ja no se la va treure mai més. **II** Hi havia l'hidra de Lerna, que tenia nou caps. Si li'n tallaven un, deien, li'n sortien dos més. Hèrcules ho va resoldre tallant-los-hi tots de cop. **III** Va agafar el terrible senglar d'Erimant —semblava un toro—, el va encadenar i el va dur al rei. **IV** Va matar els ocells de la llacuna Estímfala, a les muntanyes d'Arcàdia, que tenien plomes de ferro, que disparaven com si fossin dards. **V** Va capturar, després d'un any (!) de persecució, una cérvola que tenia peus de bronze i banyes d'or. **VI** El rei d'Elida tenia uns estables amb una capa de fens tan alta que no es podien netejar. Havent rebut l'ordre de fer-ho, Hèrcules va fer un esvoranc a la paret i hi va desviar el curs d'un riu. **VII** També va capturar el toro de Creta, que s'havia tornat furiós. Hèrcules va agafar el toro per les banyes i el va doblegar. **VIII** Els cavalls del rei de Tràcia s'alimentaven de carn humana. Aquest rei, que devia tenir una peça girada, els donava tots els naufrags que anaven a parar al seu país. Hèrcules s'hi va presentar, va vèncer Diòmedes i els seus esbirros i els va donar als cavalls, perquè se'ls mengessin. **IX** Tot seguit, va rebre l'ordre d'apoderar-se del cinyell d'Hipòlita, la reina de les amazones, que eren dones guerreres, però guerreres de debò, molt valentes i ferotges. Hèrcules les va atacar, les va dispersar, va matar la reina i li va agafar el cinyell. **X** Enllà d'enllà, cap a ponent, hi havia el gegant Gerió, que tenia tres cossos. Tenia un ramat de bous guardats per un gos de dos caps. Hèrcules va rebre l'encàrrec d'anar-los a buscar, cosa que va dur a terme, després d'un llarg viatge i d'haver abatut, a cops de massa, el gegant i el seu gos. Va ser durant aquest viatge que va aixecar les famoses columnes d'Hèrcules, a banda i banda de l'estret de Gibraltar. **XI** Després va anar a buscar les pomes d'or del jardí de les Hespèrides, també cap a Ponent, encara més enllà. Hèrcules va haver de matar el drac —un drac terrible— que era el guardià de l'hort. **XII** Finalment, va baixar a l'Infern i es va endur el terrorífic Ca Cerber.

Hèrcules es va casar amb una princesa molt maca que es deia Deianira, la qual va ser, involuntàriament, la causa de la seva mort. Un dia li va donar una túnica impregnada de la sang d'un centaure que l'havia enganyada i així que Hèrcules se la va posar va sentir un mal espantós: la sang del centaure era un verí molt fort. No podent-lo resistir, ell mateix es va cremar viu, però el seu pare, el gran Zeus, se'l va endur a l'Olimp, on diuen que fins i tot la venjativa Hera el va rebre molt bé.

Uns altres herois famosos van ser Perseu, l'atenès Teseu, Jàson i els Argonautes, Èdip i, encara, tots els que van intervenir en la famosa guerra de Troia. Tots ells són dignes que se'n parli amb més extensió. ■

³⁹ JANÉ, Albert. «Els herois». A: *Per tots els déus de l'Olimp. Dossier dedicat a la mitologia grega*. [III-I. Fina Rifà] Barcelona: La Galera, 1994. (La Galera; Cavall Fort; 9)